

1999

SAMMANFATTNING

Vadstena-Akademien är kanske landets viktigaste institution för forskning och utbildning på hög nivå på musikteaterområdet. Dessa verksamhetsgrenar kombineras med uppsättningar av såväl äldre som nyskriven musikteater av hög klass. Detta gör akademien till en unik inrättning i svenskt kulturliv av stor nationell angelägenhetsgrad.

Statens kulturråd 1998:4 "Från Sevilla till Duvemåla" sidan 107

VADSTENA-AKADEMIEN

Varje sommar sedan 1964 iscensätter Vadstena-Akademien ovanlig musikedramatik – äldre okända operor eller helt nya. I Vadstenas historiska miljöer möts unga professionella sångare, musiker, tonsättare, dirigenter, regissörer, scenografer, kostymskapare, teatertekniker och ungdomar från trakten för att lära och experimentera. Nio operor har sänts i TV, drygt trettio i radio.

INTERNATIONAL VOICES ON THE VADSTENA ACADEMY

"The Academy was founded in 1964 to give aspiring professional young singers and players the chance to stage rare and early operas and commissioned new Swedish pieces. Since then the Academy has grown in reputation especially in the quality of the new work it seems to churn out effortlessly".

Opera Now, London, 1998.

"It is the old operas that have given Vadstena it's international cachet..."

Opera Canada, Toronto, 1994.

"Rediscovering forgotten treasures with Sweden's most promising young singers." "The Swedes exhumation of native and European works from specific periods - in particular that of Queen Christina has thrown up some fascinating discoveries

Opera, London 1988.

STIFTELSEN INTERNATIONELLA VADSTENA-AKADEMIEN

Lastköpingsgatan 5, 592 32 Vadstena
tel. 0143-122 29, fax 0143-129 03
1/9-1/6 Bergsg. 57, 112 31 Stockholm
tel. 08-652 61 80, fax 08-650 82 30
E-post: info@vadstena-akademien.org

Hemsida: <http://www.vadstena-akademien.org>

INNEHÅLL/CONTENTS

Välkommen. Kära publik!

ANDERS WIKLUND, *konstnärlig ledare*

GAMLA TEATERN

- 8 Roller De blåsta rivalerna & Kortspelarna
9 *En operaöversättares vedermödor* IWAR BERGKWIST, *regissör; översättare*
10 **Vad händer i De blåsta rivalerna & Kortspelarna**
9-13 Biografier
13 *Att glänta på nå'n slags himladörr* OLOF BOMAN, *dirigent*
14 *Intermezzot och Jommelli* ANDERS WIKLUND, *operaarkeolog*

OM VADSTENA-AKADEMIEN

- 16 Vadstena-Akademiens repertoar 1964-1999
18 Kurser, konserter, administrativa medarbetare mm
19 *Vadstena-Akademiens verksamhet* ASTRID LANDE, *administrativ chef*
20-21 Vadstena-Akademiens scener

VADSTENA SLOTT

- 22 Roller Stellidaura
23 *Stellidaura från 1678 vem var hon?* PERNILLA MALMBERG, *regissör*
24 **Handling i Stellidaura**
23-30 Biografier
27 *A Great but Little Known Master* PAUL O'DETTE, STEPHEN STUBBS
musikaliska ledare, lutenister
29 *Francesco Provenzale* ANDERS WIKLUND, *forskningschef*
30 *Går det att översätta opera?* CARIN BARTOSCH, *översättare*
31 *Stellidaura 1974*

TACK

- 32 Norrköping och Dalhalla...
33 Sponsorer och bidragsgivare

IN ENGLISH

- 34 **Synopsis in English**
35 *A Musical Treasure* RICHARD J. LITELL, *Scandinavian Review*
(see also pp 8, 22, 27)

**GLÖM INTE ATT STÄNGA AV
SÖKARE, MOBILTELEFONER OCH KLOCKOR!
TACK!**

*Programredaktör, layout, översättningar till engelska: Margot Lande.
Original, layout, redaktionell medverkan: Gunnar Lande.
Redaktionell medverkan Cecilia Harder, Jonas Palerius, Gunlög Åkerstedt.
Lithoteknik i Motala AB. Skenings Boktryckeri AB, 1999.*

KÄRA PUBLIK

- NYA BESÖKARE OCH TROGET ÅTERKOMMANDE !

"Nytt och gammalt" är Vadstena-Akademiens motto. Fast vi i år enbart spelar äldre verk skulle det kunna vara mottot för sommarens opera-produktioner också! Både när det gäller repertoar och medverkande ställs det nya djärva sida vid sida med erfarenhet och tradition.

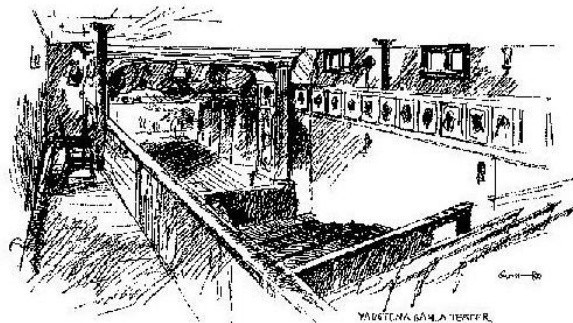
På Gamla Teatern sätter regissören, pedagogen och operaräven Iwar Bergkwist upp Niccolò Jommellis två *intermezzi* "Kortspelarna" och "De blåsta rivalerna", vilka leds musikaliskt av en av den unga generationens dirigenter: Olof Boman. Och det som presenteras - för första gången i nutid och i ny form, sammanfogade till en handling - är verk av en erfaren och högt aktad Jommelli, en tonsättare på höjden av sitt skapande. ("Kortspelarna" framfördes faktiskt först 1775, ett år efter hans död.) Jommelli var *opera serians* grand old man, och redan vid tidpunkten för hans död var den stilen på väg utför. Det kan man inte säga om Francesco Provenzale vars "Stellidaura" eller som dess fullständiga namn lyder "Difendere l'offensore, o vero La Stellidaura Vendicata" ("Att försvara förövaren eller Den hämndlystna Stellidaura") från 1674, utgör en av startpunkterna för den s k *neapolitanska operaskolan*. Operan "Stellidaura", som ges på Vadstena slott, spelades redan 1974 av Vadstena-Akademien för första gången i modern tid, då med Göran Järvefeldt som regissör och Arnold Östman som musikaliskt ansvarig. Nu spelas verket i regi av Pernilla Malmberg, som gör sin första uppsättning för Vadstena-Akademien och som musikaliska ledare finner vi Stephen Stubbs och Paul O'Dette, två internationellt välrenommerade *maestri* inom barockopera.

Och det är just alla dessa möten mellan det nya och det gamla som är pulsen i Vadstena-Akademien, som fyller hela 35 år nu i år. Våra nya, gamla verk visar än en gång livskraften i denna det omöjligas konst, denna sång om livet och döden.

Mycket nöje!

ANDERS WIKLUND
OPERAARKOLOG OCH
KONSTNÄRLIG LEDARE

GAMLA TEATERN

Olof Regnstrand lät 1825 bygga en privat teater innanför klostermuren, för resande teatersällskap och soaréer.

VADSTENA SLOTT

Under ledning av kompositören Vincenzo Albrici spelades opera här redan 1654 – för första gången i Sverige!

DE BLÅSTARIVALERNA KORTSPELARNA

I Rivali Delusi, intermezzo per musica a quattro voci (1752)

La Conversazione, divertissement (1774)

Musik: Niccolò Jommelli

Svensk text: Ivar Bergkwist

Musikalisk edition, operaarkolog: Anders Wiklund

SERVERING

på Gamla Teatern i andra pausen:
Alexanders Kiosk, Skämningetullen
tel 0143-315 49

ONUMRERADE PLÅTSEK.

Observera att rökning inte får förekomma i de historiska föreställningslokalerna, Gamla Teatern och Vadstena Slott.

Av hänsyn till artisterna och publiken är fotografiering och bandupptagning från salongen inte tillåten.

FÖRESTÅLLNINGAR:

27, 29, 30 JUNI,
2, 3, 4, 6, 7, 9, 10, 12, 13 JULI, KL. 19.00

STELLIDAURA

Neapolitansk barockopera (1674)

Stellidaura o vero La Stellidaura vendicata

Musik: Francesco Provenzale, Libretto: Andrea Perrucci

Notkopist: Jim Lindeborg, Översättning: Carin Barfosch

Operaarkologer: Arnold Östman och Åke Sällström

SERVERING

på Vadstena slott:
Mikael Landestorp, Gamla Konditoriet
Storgatan 18, tel 0143-100 35

FÖRESTÅLLNINGAR:

25, 27, 28, 30, 31 JULI,
2, 3, 5, 6, 8, 9, 11, 12 AUGUSTI, KL. 19.00

DE BLÅSTA RIVALERNA

KORTSPELARNA

I Rivali Delusi, intermezzo per musica a quattro voci (1752)
La Conversazione, divertissement (1774)

MUSIK/COMPOSER Niccolò Jommelli
MUSIKALISK EDITION MUSICAL EDITION Anders Wiklund
REGI OCH SVENSK TEXT/DIRECTING AND SWEDISH TEXT Iwar Bergkvist
MUSIKALISK LEDARE/MUSICAL LEADER Olof Boman
SCENOGRAFI OCH KOSTYM/SET AND COSTUME DESIGN Lars Peder Lindström
MASK/WIGS AND MAKE-UP DESIGN Robin Karlsson
LJUS/LIGHT DESIGN Erik Westerlund

SÅNGARE/SINGERS:

Silvia	Maria Gustafsson	<i>soprano</i>
Lauretta	Maria Fontosh	<i>soprano</i>
Greve Frullo	Rickard Söderberg	<i>tenor</i>
Giammatteo	Lars Johansson	<i>baritone</i>

MUSIKER PÅ TIDSTYPISKA INSTRUMENT/MUSICIANS ON PERIOD INSTRUMENTS:

cembalo	Olof Boman	Harpsichord
violin I, konsertermästare	Lena Tove	Violin I, leader
violin II	Irene Geuken	Violin II
viola	Gunnar Ait	Viola
cello	Christian Sundewall	Cello
kontrabas	Karin Hansson	Double Bass
lagott	Oskar Smede	Basson
horn I	Kate Goldsmith	Natural Horn I
horn II	Ayman Al Fakir	Natural Horn II
oboe I	Marguerite Humber	Oboe I
oboe II	Daniel Burstedt	Oboe II
musikalisk instudering	Lise-Lotte Axelsson	Musical Rehearsal

SCENTEKNIK/STAGE CREW:

Gustaf Lohm (scenmästare/Stage manager), Nils Dernevik (scentekniker/Stage hand),
Helena Jonsson (scentekniker, rekvisitör/Props manager), Lovc Oskarsson (ljustekniker/Light assistant),
Susanna Eriksson (Kostymateljéföreståndare/Head of Costume Department),
Frida Gustafsson och Stina Hagdahl (sömmad/Sewing), Ulrika Nilsson (maskör/Make-up assistant),
Jan Carlberg/Barbro Karnfält (Gamla Teaterns scenbilder/the Old Theatre's set design)

EN OPERAÖVERSÄTTARES VEDERMÖDOR

Att översätta opera är svårt, tidsödande, och otacksamt. Man pillar och pillar med frasen för att få den att passa med musiken, få det rätta ordet på den viktiga höga tonen (en del sångare vill bara sjunga "i" på höjden - andra bara "a"!), få med så mycket som möjligt av originalets betydelse, göra den översatta frasen så skön och tydlig som möjligt, vränga till texten så mycket man kan efter eget kynnne och personlig lust - och så försvinner den ändå i bruset av orkesterklang och vokalprakt!

Varför ska man överhuvudtaget bry sig? Tja, kanske för att det känns att det - särskilt för unga sångare i början av sin karriär - är väldigt skönt att ha sitt eget språk att uttrycka sig sceniskt och vokalt på. Att inte behöva tänka ytterligare ett steg när man ska skapa en rollgestalt är skönt. Detta blir dessutom något som publiken får gott av. Även om den inte hör allt som sjungs på scenen kan den förstå handlingen genom sångarens kroppsspråk.

Att översätta Niccolò Jommellis gamla operor för Vadstena-Akademien har sina sidor. För det första innehåller en av operorna en gestalt som talar dialekt. Italiensk 1700-talsdialekt står inte i varje lexikon så där får man lägga pussel och slutföra gissa. Men det går an.

Iwar Bergkwist
regissör, översättare och librettist

Född 1951 i Stockholm. **Studier:** Operahögskolan i Göteborg 78-81, 80 och 89 medverkade han vid Vadstena-Akademien. **Engagemang:** Solist på Stora Teatern och Göteborgsoperan sedan 85. Sångare, översättare, librettist på Lillan, Stora Teaterns scen för barn och ungdom i Göteborg. Verksam som översättare av musikdramatik vid ett flertal av Sveriges operainstitutioner, däribland Vadstena-Akademien. Iwar tillträder tjänsten som rektor vid Teater- och Operahögskolan i Göteborg hösten 99.

När se'n hela finalen i en av operorna bara inte finns, då blir det knivigare. Texten finns men noterna går inte att uppbringa. Då får man låna en final från en annan Jommelli-opera och plötsligt ikläda sig librettistens roll och skriva ny text som passar till den egna uppsättningen.

När vi så, i demokratins namn, tycker att alla fyra sångarna ska få vara med i båda operorna (Kortspelarna innehåller egentligen bara tre roller) blir det till att hitta nya arior som passar. Eftersom rollen inte finns blir det på nytt att skriva nytt. Till tidens krav hörde att arior föregicks av recitativ. Så 'na finns inte utan översättaren/regissören skriver och dirigenten komponerar.

MEN....var det inte just så det var, den gången det begav sig?! En föreställning skulle fram och man fick ta det som fanns, man skrev om, la till, stuvade om. Kan man tänka sig en lustigare och kreativare miljö än den här, där ingenting egentligen är för heligt, alla svårigheter är till för att övervinnas, ingen idé för dum för att prövas?

Att översätta opera är kanske inte så dumt ändå?!

IWAR BERGKWIST, REGISSÖR
ÖVERSÄTTARE OCH LIBRETTIST

VAD HÄNDER I DE BLÅSTA

Den unga änkan **Silvia**, ägarinna till ett stenhus,

uppvaktas av den utfattige ståndsmässige greve **Frunlo**,

och den förhoppningsfulle filuren **Don Giammatteo**.

Vadstena '99
"Silvia"

Vadstena '99
"Greve Frullo"

Vadstena '99
"Giammatteo" II

Maria Gustafsson, *sopran*

Född 1969 i Västra Vingåker. Uppvuxen i Norra Fågelså utanför Hjo. **Studier:** Violin och kör i kommunala musikskolan, sång vid Lunnevids folkhögskola, Musikhögskolan i Malmö, Hochschule für Musik, Hamburg. Maria går nu på Teater- och operahögskolans opera-program i Göteborg. **Engagemang:** Malmö barockfestival "La Calisto" av Cavalli, Höörs musiksällskap uruppförande av S-E Johanssons "Bortbytingarna", "Den lille sotarpojken" av B Britten med Musikteaterverket, Forsmarks Festival "Orfeus & Euridice" av Gluck, MODE ensembles uruppförande av C-A Hall's "Euridice & Amor". Kyrko- och romanskonserter (mest barock och folket) med improvisation. **Stipendier:** Crafoordska stiftelsen m. fl.

Rickard Söderberg, *tenor*

Född 1975 i Halmstad. **Studier:** Kommunala musikskolan, musiklinjer vid Ljungskile och Vadstena Folkhögskola, Musikhögskolan i Göteborg, instrumental- och rytmiklärarinjer samt Operastudion vid GöteborgsOperan. En rad masterclasses. Börjar hösten 99 på Operaakademien vid Det Konglige Teater i Köpenhamn. **Engagemang:** Pelle i operan Pelle Svanslös på turné. Solist vid konserter i bl.a. Göteborg, Halmstad, Stockholm, Oslo. Konserterturné med "Chess" i Stockholm, Göteborg, Uppsala och Helsingborg. Korist (bl a 97 i Vadstena-Akademiens "Liten Karin" av Hallström i Kalmar), skådespelare. TV- och CD-inspelningar. **Stipendier:** Runc Orrtegen, Musikerförbundets tävling, 1:a pris, Crafoordska stiftelsen.

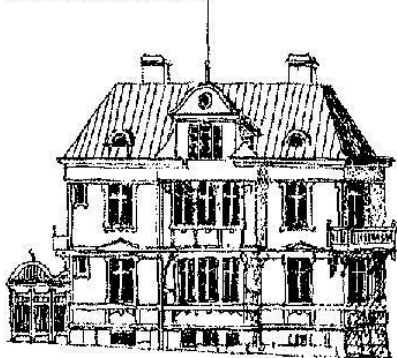
Lars Johansson, *baryton*

Född 1973. Uppvuxen i Vällingby, Stockholm. **Studier:** Adolf Frödrick musikklasser, Stockholms Musikgymnasium, Birkagårdens Folkhögskola samt solosång vid Kungliga Musikhögskolan i Stockholm 94-98. Lars går nu på Operahögskolan i Stockholm (andra året i höst). **Engagemang:** Konserter som solist i Sverige, Estland, Tyskland, Italien, Ryssland och USA. Radio och skivinspelningar med Radiokören och Radiosymfonikerna. Han har även sjungit med bl a världsongdomskören och Kgl Operans ungdomskör. Till hösten väntar en turné med Orphei Drängar till USA. **Stipendier:** bl a från Konstnäreringen, Kgl Musikaliska Akademien, Joel Berglunds stipendiefond och Crafoordska stiftelsen.

RIVALERNA & KORTSPELARNA?

De är båda lika intresserade av henne som av **stenbuset**.

Nu är det emellertid så att Silvia, som ändå är smickrad av deras uppvaktning bestämt sig för att bjuda in dem samtidigt för att på så sätt kunna avgöra vilken av de två som hon tycker bäst om. Rivalerna infinder sig.

Maria Fontosh, sopran

Född 1976 i Ukraina, Ryssland. **Studier:** Antogs vid 11-års ålder vid pianolinjen på musikgymnasiet i Syktyvkar, och studerade där i tre år. Sångstudier vid Gnesins Musikaliska Akademie, Moskva. Därefter studier vid Musik konservatoriet i Fulu och Kungliga Musikhögskolan i Stockholm. Maria går nu på Operahögskolan i Stockholm. (andra året i höst) **Engagemang:** Kördirigent i Syktyvkar. Solist ett flertal tillfällen med Dalasinfoniettan. **Konserter i Dalarna och Värmland.** Hon har sjungit rollen som Violetta i en konsertversion av Verdis "La Traviata" i Finland. **Stipendier:** Hugo Alfvén, I. junggrenska lävlingen, 3:e pris. Crafoordska stiftelsen, Confidencens Vänners stipendium, Ingemanssons stipendium.

De tas emot av Silvias tjänsteflicka, **Lauretta**.

Kostymteckningar Lars Peder Lindström

Lars Peder Lindström
scenografi och kostym

Född 1957 i Borås. **Studier:** bl a vid Textilinstitutet i Borås. **Engagemang:** Kostym till flera av Stora Teaterns och Göteborgsoperans produktioner, senast "Historien om en soldat" av Stravinskij och "De sju dödsynderna" av Brecht/Weill. Scenografi och kostym på Teater- och Operahögskolans operaprogram i Göteborg. Lars Peder har även arbetat med teater, på bl a Göteborgs stadsteater, och filmen "Rika barn leka bäst" av Carin Mannheimer. Hösten 99 ska Lars Peder göra kostym till "Cavalleria Rusticana" av Mascagni och "Pagliacci" av Leoncavallo.

Ovetande om varandra träder de in till den unga stenhusägarinnan. Tyvärr utvecklar sig händelserna inte så som Silvia tänkt sig, för herrarna blir, så fort de får syn på varandra, oerhört svartsjuka och ilska på varandra; ja, till den grad att de glömmar bort sin värdinna och varför de kommit dit. Silvia blir både besviken och arg. Detta hade hon minsann inte kunnat tänka sig! Ursinnig kör hon dem båda på porten. Men en stunds eftertanke får henne att tänka om. Nog har de båda herrarna kommit alltför billigt undan. Här har de kommit och gått i hennes hem veckovis, ätit hennes mat och druckit hennes vin och tagit sig friheter med stenhusägarinnan själv - och så betar de sig så! Nej, här måste hämnas. Med lustfylld ilska går hon till verket...

Här följer en **KORT PAUS** (ca 10 min.) innan hennes planer realiseras.

Efter en **ANDRA PAUS** (ca 20 min.) fortsätter historien om dessa fyra.

Robin Karlsson
mask & peruk

Född 1961 i Norrköping. **Studier:** Började som lärling vid Östgötateatern. Vadstena-Akademien gav möjlighet till experimentande. **Engagemang:** Skapade mask och peruk till bl.a. Lloyd Webbers "Lantomen på operan" på Oscarsteatern och har varit chef för peruk- och maskavdelningarna vid bl.a. Det Kongelige i Köpenhamn och Kgl. Teatern i Stockholm. Robin har arbetat på bl.a. Malmö stadsteater, Folkoperan, Riksteatern, Norrlandsoperan och Musikteatern i Värmland. Som kostymskapare har han bl.a. gjort musikaler "La Cage aux folles" och "The return to the forbidden planet" på Östgötateatern. Robin har även regisserat bl.a. musikaler "Cabaret", "Me and my girl", "Chicago" samt Kgl. Teaterns föreställning "Solitär" i USA. Senast regisserade han "Cabaret" på Arbisteatern där han i höst även gör "Evita". Detta är Robins fjortonde Vadstenasommar.

Susanna Eriksson
kostymateljéchef

Född i Vadstena 1967. Chef för Vadstena-Akademins kostymateljé sedan 92. Susanna är bosatt i Vadstena där hon har eget skrädderi. **Studier:** Utbildad herrskräddare på St Görans gymnasium i Stockholm, där hon erhöll gesällbrev 87. På Dramatiska Institutet har hon studerat teaterkostymens historia för Mathias Clason, Inger Zickfeldt och Börje Edh samt korsettsömnad för Britta Mareks von Würtemberg. **Engagemang:** Sedan 86 har hon designat och tillverkat kostym åt bl.a. Teatergruppen Strålarna och Komedigruppen. För Vadstena turistbyrå har hon skapat guiderbas kostymer samt dräkter till nattvandringar på Vadstena slott. Hon har varit skräddare vid Västerås Sinfoniettas "Così fan Tutte" av Mozart och bl.a. Börz "Marie Antoinette" på Folkoperan. Under 99 har hon varit skräddare till Dramatens produktioner.

Erik Westerlund
ljussättare

Född 1967 i Stockholm. **Studier:** Har gått Dramatiska Institutets 2-åriga teaterteknikutbildning, examen 99. **Engagemang:** Innan D1 frilansade Erik som ljusstekniker främst i Malmöområdet (men även i Vadstena-Akademins "Liten Karin" 97 i Kalmar). Vid Dimsneys produktion av "Der Glöckner von Notre Dame" i Berlin var han följespotskoordinator. Som ljussättare har han arbetat vid bl.a. Upsala stadsteater ("En tid i helvetet" 98), Göteborgs stadsteater (bl.a. "Foco" 98) samt Teater Tribunalen ("Det röda paradiset" 99). Han gjorde också ljuset till musikalen "Anne Frank" 99 på Södra Teatern. Därutöver designade han 98 ljuset till Elisabeth Olssons fotoutställning "Bucc Homo". Hösten 99 ska Erik bl.a. ljussätta pjäsen "Väntummet" av Sven Delblanc för Grupp 98 på Plaza i Stockholm.

Lena Tove
violin, konsertmästare

Född 1968 och uppvuxen i Uppsala. **Studier:** Ingesunds musikhögskola, 4 år på fiol-lärlärlinjen med examen 92. Därefter gick Lena en 3-årig musiker-påbyggnadsutbildning i Oslo. **Engagemang:** 95 blev hon anställd i Malmö Musikteaters Orkester, där hon arbetat sedan dess. Lena började spela barockfiol under tiden i Oslo och spelade under tre somrar i Drottningholmsteaterns orkester. Hon har gått kurser med London Baroque och också turnerat med European Baroque Orchestra. Idag är Lena - förutom sin tjänst i Malmö - engagerad i div. barockfiolprojekt i Skåne och Danmark, såsom barockensemblen Concerto Copenhagen. **Stipendium:** Lena var 89 utbytesstudent i Cambridge på stipendium från Uppsala universitet.

Christian Sundewall
cello, continuo

Född 1974 i Mörrarp. **Studier:** Göteborgs Musikhögskola, musikerlinjen 4 år. Lärare: Lars-Inge Björkstam och lektor Mats Rondin. Innan dess studerade han för prof. Asser Lund Christiansen i Köpenhamn. Han har deltagit i flera masterclasses för bl.a. Erling Blöndal-Bengtsson, Dimitri Bertchmann och Frances Marie-Vitti. **Engagemang:** Vid 17 års ålder debuterade han som solist i Lars-Erik Larssons "Celloconcertino". Christian har bl.a. spelat i Sjostakovitj 1:a pianotrio i en direkt-sänd konsert i P2. **Stipendier:** ett flertal bl.a. från Kgl. Musikaliska Akademien.

Lise-Lotte Axelsson
musikalisk instuderare

Född i Västervik. **Studier:** utbildad pianopedagog vid Musikhögskolan i Stockholm där hon även erhållit solistdiplom. Hon har genomgått repetitörsutbildning på Operahögskolan i Stockholm samt bedrivit solistiska studier i London. **Engagemang:** Förutom sitt fasta arbete på Operahögskolan i Stockholm har Lise-Lotte de senaste åren varit engagerad vid bl.a. Vitafru festivalen i Estland, gjort ett svenskt romansprogram i Paris och en CD-inspelning av Rosellsånger samt arbetat som instuderare för "Carmen" vid Norrlandsoperan. 1 år medverkar hon för tionde gången vid Vadstena-Akademien. **Stipendier:** Kungl. Musikaliska Akademiens utlandsstipendium (2ggr), British Council m.fl.

ATT GLÄNTA PÅ NÅ'N SLAGS HIMLADÖRR

Det vi nu framför glömdes bort för 250 år sedan. Niccolò Jommelli hade säkert aldrig föreställt sig att hans musik skulle spelas i ett land långt upp i norr långt in i framtiden. Jag upplever samma fascination som med ett nyskrivet verk; det finns inga inspelningar att referera till, vi får vara med om att föda musiken!

Jommelli är en ny bekantskap. När jag blev tillfrågad om att göra det här och tog reda på fakta om honom blev jag förvånad över att han var så stor då, på 1700-talet, att han påverkat så många, fast så få idag känner till honom.

På provsjungningarna fanns bara manuskript tillgängligt. Jag hade egentligen bara kollat karaktärer, rösttyper och omfång när sångarna valdes ut. Så kom editionen från Anders Wiklund. Vi spelade igenom, rättade och faxade fram och tillbaka. Och jag blev ännu mer förvånad; den här musiken är så oerhört lätt att bli kär i!

Översättningen fanns att tillgå först till kollationeringen, första träffen med sångarna. Fast man inte gör verket för textens skull, utan för att det är fantastiskt bra musik, ger texten ändå musiken karaktär, talar om fraseringar och vändningarna i förloppet.

Den svenska texten inbjuder till ett frimodigt sätt att angripa verket... Det är inte alldeles självklart hur man ska ta sig an äldre verk. Ska man försöka återskapa hur vi tror att det lät eller ska man ta med sig alla sina musikaliska referenser och levandegöra musiken på bästa nutida sätt? Ska man spela på moderna eller tidstroga instrument? Valet av det senare fastlade en del; vi försöker tänka oss in i hur man tänkte då. Vad vinner man då på det?

Hela det nutida musicerandet bygger på en estetik från slutet av 1800-talet med legatosång och -spel, långa linjer, långa perspektiv... Det fungerar inte i den här tidens musik som kräver en helt annan läthet. Tidstroga instrument för med sig ett annat musicerande. Det känns tydligt när man hittar rätt. Dagens uppgift är att få den här musiken att ge samma effekt som den gav då. Idag lever vi mitt i informationsflöde, trafik etc. Ett häftigt ackord upplevdes nog starkare på den tiden vilket gör att vi ändå måste "vassa till det lite" idag. Den här musiken bygger också på improvisation. Stämmorna ska byggas på med ornament och slingor - man tog sig alltså friheter på den tiden också - kanske mer än idag! Stilkänsla handlar mycket om att känna sig fram till vad som "går att göra" utan att "våldföra sig på musiken".

Olof Boman
dirigent, cembalist

Född 1973 och uppvuxen i Umeå. **Studier:** Kyrkomusikerutbildningen vid Musikhögskolan i Piteå. Orkesterdirigering och kördirigering vid Kungl. Musikhögskolan i Stockholm. Avslutade sina diplomstudier i orkesterdirigering vid Kungl. Musikhögskolan i Stockholm i januari 99. Olof har studerat i bl.a. London och Berlin. Lärare: Hans-Ola Ericsson, Kjell Ingebretsen, Anders Thy, Jorma Panula, Johan Arnell. **Engagemang:** 98 dirigerade han bl.a. Västerna-Akademiens uppsättning "Tokfursten" och Moderna Opera Ensemblens "De sju dödssynderna...och den åttonde" av Brecht/Weill/Olsson/Malmberg på Vasan. Under 99 dirigerar han bl.a. på Kungl. Operan och på Folkoperan (Puccinis "La Bohème")

Man hade en annan syn på musikskapande för- man skrev för stunden. Kompositörerna återanvände sin egen musik och stal friskt bra bitar från andra - bara musiken gjorde sig i det sammanhang den var tänkt för! Då var det inget konstigt om recitativens skrevs av kapellmästaren och inte av komponisten. Jag har med gott samvete kunnat skriva nya recitativ efter regissörens behov. Det är häftigt att få vara medskapande till verket på det viset - som man ju sällan annars är som dirigent.

Att arbeta med sångare är alltid spännande. Det känns tydligt att det vokala är all musiks grund. I den här musiken vill jag få sångarna att tänja sina gränser och inte tänka "Oj nu ska vi sjunga barock och klassiskt" och därför försöka tynna ut och slanka rösten, utan istället använda alla röstens färger. Jag vill samtidigt komma bort från det gängse romantiska sångsättet som inte låter bra applicerat på den här tidens musik och i stället försöka få fram den här musikens valörer - göra musiken rättvisa så att det klingar "äkta".

Genom de här gamla verken får vi en påminnelse om hur lite vi människor förändrats... För vad handlar de om? Jo, kärlek, makt, girighet, vänskap, hämnd... Vi har samma behov idag som då av att bli underhållna och få gå ut i verkligheten från en föreställning lite gladare till sinnes.

Det första stycket "De blåsta rivalerna" är en komplett enaktare som väl mest är en dräpelig historia. Det andra "Kortspelarna" är ett intermezzo utan några egentliga krav på handling - men med arier som är så vackra att de ger en glimt av evigheten. Personerna blottar genom musiken plötsligen verkliga känslor - kärlek, densamma som vi upplever idag. Här gäller det att ta vara på stunden. Så länge en aria ligger på notstället är den död. En tavla av da Vinci som man gripits av finns kvar, man kan återkomma och titta på den dag efter dag. Men arian kommer till liv först i det musicerande ögonblicket och du får bara tre minuter - sedan bryts förtrollningen!

Att som ung dirigent få chansen att vara här i Västerna och experimentera - inte ha svaren givna utan få pröva sig fram med det här härliga materialet och sedan få presentera resultatet för Er är fantastiskt. När musiken är som bäst känns det som att få glänta på nå'n slags himladörr...

OLOF BOMAN
DIRIGENT

INTERMEZZOT OCH JOMMELLI

INTERMEZZOTS HISTORIK

Begreppet *intermezzo* går tillbaka till 1600-tals operan och dess komiska galleri av personer vilka mot slutet av seklet började försvinna ur operalibrettona. Den ursprungliga beteckningen var *intermedio* och innebar musik eller dansinslag i mellanakterna till teaterstycken. Dessa *intermedie* var ofta utslarade specklaket, som exempelvis det till Girolamo Bargaghis komedi "La pellegrina" 1589. Texten var skriven av Strozzi och Ottavio Rinuccini (Monteverdis librettist till "L'Orfeo") och musiken av bl.a. Cristofano Malvezzi, Luca Marenzo, Giulio Caccini och Emilio de' Cavalieri. Här finner man allt specklaktiskt på scenen: magnifika baletter, solosång, flerkoriga madrigalkörer, effektfull scenografi.

När så 1600-tals operan utvecklas, kommer den att innehålla alla slags karaktärer: alltifrån högstämde aristokrater till pucketryggiga, stammande dvärgar vilka ofta var trädgårdsmästare. Då den venetianska operan utvecklas vid slutet av seklet, går den mot en förenkling och uppstramning i sin handling; förebilden är den klassiska grekiska tragedien. Det komiska inslagen reduceras eller försvinner helt. Då sångarna blivit alltmer specialiserade i olika fack, blir därför arbetslösa *buffo* sångare konsekvensen. Med *intermediet* som förebild skapas därför en slags mini-komisk opera som spelas i mellanakterna till de nya *dramme per musiche* som den gamla operan alltmer börjar att kallas och som sedan under 1700-talet blir *opera seria*. Man väljer också termen *intermezzo* på dessa minioperor, vilket betyder just mellanakt. Det är därför inte konstigt att det är i just Venedig som denna form uppkommer. Det första kända intermezzot är "Frappolone e Florinetta" från 1706, uppfört tillsammans med operan "Satira" av Francesco Gasparini.

Intermezzot involverar vanligen två personer, men tre eller flera kan förekomma, dock sparsamt. I början var termen *intermezzi* vilket talade om att det var uppdelat i flera delar, sk *parti*. Så småningom betraktades dock stycket som en enhet och singularformen *intermezzo* kom att användas uteslutande (exempelvis heter Jommellis "Don Falcone" *intermezzo per musica* men är i två delar).

Ganska snart försvann kopplingen till en bestämd *opera seria*. Istället uppfördes *intermezzi* allitruer som självständiga små operor och det bildades flera resande operatrupper (som det berömda teamet Angelo Ristorini och Rosa Ungarelli), som kom att sprida musikformen till i stort sett hela Europa. I Paris skulle intermezzot få en speciell innebörd: Eustachio Bambini's opera-

trupp skulle under säsongen 1752-54 uppföra såväl opera buffa som *intermezzi* och orsaka "La Querelle des bouffons", en litterär fejd som handlade om vilket man föredrog: den vardagsnära italienska opera buffan eller den franska barockoperan med sin röstuppvisning och utstyrselmani. Ett av verken som Bambini's trupp framförde i Paris var Jommellis "L'uccelatrice" ("Lockfågeln" framförd av Vadstena-Akademien 1997) i sin omarbetade form, "Il paratatio". Striden kom att leda till skapandet av många operaparodier i ordets egentliga betydelse. "Lockfågeln" kom alltså att bidra till att öppna ett nytt kapitel i fransk operahistoria.

JOMMELLI - SIN TIDS FRÄMSTE TONSÄTTARE

- Den store musiske Pan är död! utropade Christian Schubart när Niccolò Jommelli (1714-1774) gick ur tiden. Då ansågs denne vara sin tids störste tonsättare, citerad av alla, från Gluck, som han var årsbarn med, till Mozart. Om någon tonsättare inom den förtelnade opera serians form visade vägen framåt mot en romantisk opera, så var det Jommelli. Med honom bryts uppdelningen i recitativ och aria. Långa stycken av ackompanjerat recitativ, arioso, aria, ensemble och kör förekommer, harmoniken och orkestrens möjligheter till dramatiskt uttryck får ett större utrymme. Jommelli komponerade inom de flesta musikaliska genrer, något som var rätt ovanligt bland dåtidens operatonsättare. Ett skäl var hans anknytning till främst hertigen av Württembergs hov i Stuttgart. Där kunde han utveckla all sin musikaliska fantasi, både vad beträffar opera, kyrkomusik och ren instrumentalmusik och det är troligt att han tvingades sluta sin anställning hos hertigen just på grund av att han blev för dyr i sina extravaganta konstnärliga utsvävningar.

De båda *intermezzi* som presenteras på Gamla Teatern är representanter för en konstforms svanesång. När vi 1997 spelade "Lockfågeln" och "Don Falcone" slogs vi alla av elegansen i den teatralt vitala musiken. Jommellis teaterstycken är inte längre *intermezzi* i Pergolesis anda utan minioperor, ett slags koncentrat av vad *opera buffa* skall innehålla. Samtidigt visar Jommelli på något nytt. Liksom han i sin *opera seria* konst visar vägen mot den romantiska operan pekar hans *intermezzi* mot en annan slags musikaliskt-dramatiskt berättande, låt vara i komedins eller farsens form. Den musikaliska gestiken är mer koncentrerad, inte yvigt braverande. Med udd och pregnans tecknar han sina rollgestalter och det musikaliskt narrativa blir ledande för den sceniska dramaturgin.

DROPPAR I DET STORA FLÖDET

Med "De blåsta rivalerna" ("I rivali delusi") och "Kortspelarna" ("La conversazione") kombinerar vi två verk från olika faser i Jommellis skapande. "De blåsta rivalerna" hade sin premiär i Venedig 1752 medan "Kortspelarna" spelades i Lissabon 1775, året efter tonsättarens död. Vi vet inget närmare om tillkomsten av dessa stycken. De var en dropp i det stora flödet av musik som denne Pan producerade. "Kortspelarna" är för övrigt en adaptation av en tidigare komisk enaktare "La critica" från 1766. Vem som gjort denna *pasticcio* vet vi inte heller, men det är troligt att Jommelli själv hann färdigställa den före sin död. Han hade många kontakter med operahuset i Lissabon, vilket blev hans fasta punkt sedan han förlorat sin anställning i Stuttgart 1768-69. Några av ariorna från "La critica" försågs med ny text och nya recitativ och vips hade man ett nytt stycke musikteater: "Kortspelarna", vars manuskript finns i Biblioteca da Ajuda i Lissabon. Kopplingen till "La critica" har vi också utnyttjat, eftersom den enda kvarvarande manuskriptkopian till "De blå-

Professor Anders Wiklund konsinärlig ledare, forskningschef

Född 1947 i Hårnösand men nu bosatt i Göteborg. Han studerade piano, komposition och dirigering 56-64, har läst musikvetenskap vid Göteborgs universitet samt tagit tandläkarexamen vid Umeå universitet. 91 disputerade han på en avhandling om E Brendlers opera "Ryno", som han även dirigerade i en konsertversion med Göteborgs symfoniorkester. 99 utkommer denna på CD (Sterling). 96 blev han adjungerad professor i musikvetenskap med inriktning på opera vid Göteborgs Universitet. Som dirigent ägnar han sig framför allt åt barockmusik och opera. Vid Stora Teatern har han dirigerat operor av Menotti, Britten, Melani och Cimarosa. Han har tagit fram Cimarosas "Il fanatico burlesco" för Drottningholmsteatern, Melanis "Il podestà di Colognole" för Stora Teatern och Zandonais "I cavalieri di Ekebù" för Värmlandsoperan. 83 utsågs han till forskningschef vid Vad-

sta rivalerna" (i Preußische Staatsbibliothek i Berlin) saknar den avslutande ensemblen. Men då "La critica" har en väl utbyggd final med fyrstämmig vokalsats, har vi försett den med en text som blir till avslutningen på den första avdelningen i vår föreställning. Då vi också behövde förse vår baryton med ett par arior ytterligare, lånade vi dem helt framt från dels vår egen "Don Falcone" från 1997, dels från "La cantata e disfida di Don Trastullo", ett *intermezzo* av Jommelli från 1749.

Den flexibilitet som operaskapandet har visat sedan begynnelsen äger sin giltighet än i dag: man lånar och/eller anpassar befintlig musik, man skriver en ny text och man utvecklar nya rollgestalter. Allt är möjligt i denna det omöjligas konstart: operan!

ANDERS WIKLUND, FIL DR, OPERAARKEOLOG OCH
KONSTNÄRLIG LEDARE FÖR VADSTENA-AKADEMIEN

Foto Bertil Hertzberg

stena-Akademierna. Han har tagit fram en stor mängd äldre operaverk som framförts både i Vadstena och runt om i världen. Sedan 92 är han även konstnärlig ledare för Vadstena-Akademiens verksamhet. Anders svarade för den kritiska utgåvan och utgivningen av Rossinis "La scala di seta" ("Silkesstegen") på uppdrag av Fondazione Rossini i Pesaro. För musikförlaget Ricordi har han gjort den kritiska utgåvan av Donizettis "Maria Stuarda", som uruppfördes i Bergamo i Italien 88 och på Kungl. Operan i Stockholm 90. 97 framfördes hans editioner av Donizettis "Gianni da Calais" i Leeds i England och Rossinis "Eduardo e Christina" vid Rossini-festivalen i Wildbad i Tyskland. Donizettis "Il fortunato inganno" ("Det lyckosamma sveket") som Anders tog fram 95 för Vadstena-Akademierna, spelades vid Operafestivalen i Martina Franca i Italien 98. Anders arbetar för flera stora musiklexikon samt för den nya svenska Nationalencyklopedin.

VADSTENA-AKADEMIEN 1964-1999

Internationella Vadstena-Akademien för sång- och instrumentalmusik grundades av sångläraren Ingrid Maria Rappe 1964. De första tre årens studier för internationellt erkända lärare som professor Ferdinand Grossmann - ledare för Wiener Hofmusikkapelle och Wiener Sängerknaben - resulterade i ett stort antal konserter med sång- och instrumentalsolister och orkester. Vidare gavs bl.a. ett renessansspel i kostym på stöttet och en "Japansk aften" på Gamla Husaren. Tre-tio olika nationer var representerade vid Akademien.

		Musikalisk ledning	Regi/koreografi	Scenografi
Olika epoker (åtta uppsättningar)				
1973	På Gamla Teatern, diversissement	Arnold Östman	Torbjörn Lillieqvist	
1977	Pantasi för dansare		Mats Isaksson, koreograf	Torkel Blomkvist
1978	Musik, sång, och dans från medeltid och renessans	Westra Auras Stadspipare	I Saltarelli dansare	
1980	H.Sjöberg, H.Fischer m.fl. Idyl & Cabaret, turné till Folkets Hus föreningarna	Mikael Samuelson		
1981	Joy d'amour (1100-1300-tal)	Barit Lindberg	Magnus Blomkvist, koreograf	
1983	Fågonskapens äglar	Elizabeth Hehr	Torbjörn Lillieqvist	Per A. Jonsson
1990	Möss och musor	Robert Rydholm	Torbjörn Lillieqvist	Inget Bostrom
1995	Då brann den förfärliga elden, V.Rangström d.y. (Idé och text)	Henrik Löwmark	Peter Berggren	Peter Berggren
1600-tal (sjutton verk)				
1969	J.Purcell, Dido and Aeneas (1689)	Arnold Östman	Leif Söderström	
1969	C.Monteverdi, Combattimento di Tancredi e Clotinda/Tancredis och Clotindas kamp (1624)	Arnold Östman	Leif Söderström	
1970	V.Mazzocchi/M.Marzulli, Il Falcone/Falken (1639)	Arnold Östman	Leif Söderström	Elisabeth Beijer
1971	A.M.Abbadini/M.Marzulli, Dal male il bene/Av ont kommer gott (1653), Gästspej på Drottningholmsteatern.	Arnold Östman	Leif Söderström	Elisabeth Beijer
1973	F.Provenzale, Il schiavo di sua moglie/Sin hustrus slav (1678)	Arnold Östman	Hans Elfvin	Elisabeth Beijer
1974	F.Provenzale, Stelidaura (1674)	Arnold Östman	Göran Järfvelft	Barbro Karnfält
1975	A.Stradella, San Giovanni Battista/Salome (1675)	Arnold Östman	Göran Järfvelft	Göran Järfvelft
1975	A.Stradella, Lo Stufarolo/Han som vet bättre (1680-tal)	Arnold Östman	Torbjörn Lillieqvist	Britta Wühlberg, kostym
1976	A.Stradella, Salome, repris med TV-inspelning	Arnold Östman	Göran Järfvelft	Göran Järfvelft
1977	G.Tricario, La generosità d'Alessandro/Alexanders ädelmod (1662)	Arnold Östman	Gunnel Bergström och Torbjörn Lillieqvist	Torkel Blomkvist
1979	A.M.Abbadini, La Baldassara/La comica del cielo Skådespelerskan som kom till himlen (1668), TV-inspelning	Arnold Östman	Gunnel Bergström	Gunnel Bergström
1981	A.Stradella, La Susanna/Susanna (1681)	Stefan Parkman	Anders Levelius	Mathias Frid
1982	M.Marzulli, Nådens triumf (1656)	O.A.Thomassen	Torbjörn Lillieqvist	Kerstin Rydh och Jan Carlberg
1986	A.Melani, L'empio penito/Den Juan 1669 (1669)	Anders Öhrwall	Per-Erik Öhrn	Per-Erik Öhrn
1987	Anonymous italiensk 1600-talskomp. Daniel i lejonkroppen	Stefan Dämsman	Nils Spangenberg/Patrik Sörling	Robin Karlsson
1989	C.Pallavicini, Messalina (1680)	Graham Teacher	Nils Spangenberg	Adele Ånggård
1991	J.Melani, Girollo (1668), dockspejsopera ett flertal gästspel i Sverige och utomlands med Wasa Marionettopera	Mark Tatlow	Wasa Marionetterna och Nils Spangenberg	Inget Bostrom
1992	H.Purcell, Prosperos dröm (efter Stormen, 1690-tal)	Chis Pettersson	Åsa Bogegård, koreograf	Wasa Marionettopera
1993	A.Stradella, Artemisia/Il Trespulo tutore (1679)	Chis Pettersson	Vanda Monaco-Westerståhl	Elisabeth Åström
1999	F.Provenzale, Stelidaura (1674) (se även 1974)	Stephen Stubbs/Paul O'Dette	Torbjörn Lillieqvist	Jan Carlberg
			Penilla Malmberg	Tove Frånbeck
1700-tal (tjugotre verk)				
1967	C.W.Bluck, Die Maieknigin/Vårdröjningen	Karl Etti	Hanns Zimmerl	
1967	G.B.Pergolesi, La serva padrona/Ett litet huskors (1733)	Karl Etti	Hanns Zimmerl	
1968	D.Cimarosa, Il Matrimonio segreto/Det hemliga äktenskapspelet	Karl Etti	Hanns Zimmerl	
1972	P.Gaveaux, Le traité nul/Äktenskapsaftalet (1793) turné i Stockholms parkteater	Arnold Östman	Per B. Fosser	Elisabeth Beijer
1974	D.Cimarosa, Lo sposo senza moglie/Bruden som fötsvann (1784)	Arnold Östman	Per-Erik Öhrn	Barbro Karnfält
1978	L.Leo, Genovietti/Genoveva (1741)	Arnold Östman	Gunnel Bergström	Bo Lindgren
1983	C.Ditters von Dittersdorf, Opera Buffa eller Svartsjukan rasar (1798)	Anders Wiklund	Torbjörn Lillieqvist	Barbro Karnfält och Jan Carlberg
1984	C.Ditters von Dittersdorf, Opera Buffa, repris med TV-inspelning	Russel Harris	Torbjörn Lillieqvist	
1984	E.Duni, Le peintre amoureux de son modèle/Målaren förälskad i sin modell (1757)	Giovanni Mossop	Torbjörn Lillieqvist	Per A. Jonsson
1985	I lejonhjärtats tecken: A.Dülken, Ballet benämndt med sång/Natvakaletten (1701)	Elizabeth Hehr	Torbjörn Lillieqvist	Jan Carlberg
	G.H.Stölzel (1690-1749), Ubasakantaren			
	G.F.Telemann, Minnways (1728)			
1986	Bunocka uppläg: A.Scarlatti, Palandrana e Zamberluccho (1716)		Per-Erik Öhrn och Vanda Monaco-Westerståhl	Robin Karlsson
	G.Orlandini, Serpilla e Bacocco (1719)		Per-Erik Öhrn	Robin Karlsson
1987	D.Cimarosa, Il marito disperato/Den gifte stackar'n (1785)	Per Boris		Robin Karlsson

		Musikalisk ledning	Regi/koreografi	Scenografi
1988	D.Cimarosa, Den gifte stackar'n, repris med TV-inspelning	Per Dorin	Per-Erik Öhrn	Robin Karlsson
1989	R.Keiser, Claudius/Dei verdarumte Staat-Sucht oder der vorührte Claudius (1703)	Alan Hacker	Åsa Melldahl	Tore Sæther
1992	J.F.Reichardt, Die Geisterinsel/Andamas ö (1798) eller Shakespeares Steinen	B Tommy Andersson	Åsa Melldahl	Maria Geber
1994	D.Cimarosa, Kärlekens missöden/i sdegni per amore (1776)	Staffan Larsson	Richard Looft	Ann Bonander-Looft
1996	G.Benda, Walder (1776)	Staffan Larsson	Steffen Piontek	Jan Carlberg
1997	N.Tommelli, Lockägeln/L'uccellatrice(1750)	Göran Karlsson	Stina Ancker	Tor Cederman
1997	N.Tommelli, Don Falcone (1754)	Göran Karlsson	Stina Ancker	Tor Cederman
1997	C.Ditters von Dittersdorf, Spöket med trumman/Das Gespenst mit der Trommel (1794)	Staffan Larsson	Torbjörn Lillieqvist	Pehr Sandström
1999	N.Tommelli, De blåsta rivalerna/i Rivali Delusi (1752)	Olof Boman	Iwar Bergkvist	Lars Peder Lindström
1999	N.Tommelli, Kortspelarna/La Conversazione (1774)	Olof Boman	Iwar Bergkvist	Lars Peder Lindström
1800-tal (sex verk)				
1982	Hjärtats äruk och glädjens knopp (1800-tal), divertissement	Stefan Bojsten	Torbjörn Lillieqvist	Maria Geber
1985	J.Prunni, Herthus piano (1855)	Ho Johansson	Elisabeth Borgström	Jan Carlberg/Erik Stålborg
1988	I.Hallström, Hertz Magnus och sjujungfrun (1867)	Per Borin	Per-Erik Öhrn	Erik Stålborg
1990	I.Hallström, Hertz Magnus och sjujungfrun, repris m TV-inspelning	Per Borin	Per-Erik Öhrn	Erik Stålborg
1993	F.Pac, Mjölnarna/i molinari (1805)	B Tommy Andersson	Nils Spangenberg	Bengt Gröner
1995	G.Donizetti, Det lyckosamma sveket/i fortunato inguano (1823)	Michael Bartosch	Lorenzo Mariani	Cristiano Bacchi
1997	I.Hallström, Liten Karin (1897) i Kalmar, TV-inspelning	B Tommy Andersson	Åsa Melldahl	Mathias Clason
1900-tal (arton verk)				
1971	L.Thybo, Den odödlige historien (1971), gästspel i Danmark	Arnold Östman	Leif Söderström	Elisabeth Beijer
1972	E.Eyser, Hjärtan om mannen (1972)	Arnold Östman	Per B.Fosser	Elisabeth Beijer
1973	E.Eyser, Hjärtar kong (1973), gästspel på Himmelstalund	Arnold Östman	Torbjörn Lillieqvist	Elisabeth Beijer
1973	S.G.Schönberg, Birgittamusik (1973), konsertant	Arnold Östman		
1973	L.Thybo, Birgittamusik Rosa romans Fortælelsen (1973), konsertant	Arnold Östman		
1973	S.D.Sardström, På Finsta sommaren år 1316 (1973) gästspel på Övralid	Arnold Östman	Per-Erik Öhrn	
1974	S.E.Bäck, Just då de längsta skuggorna... (1974)	Arnold Östman	Göran Järvefelt	Björn E. Evensen
1974	E.Eyser, Sista resan (1973)	Arnold Östman	Per-Erik Öhrn	Margareta Petré
1975	Gästspel i Tyssend och Österrike med nedan verk: E.Eyser, Hjärtar kong, repris E.Eyser, Sista Rosin, repris L.J.Werle, Flower Power, samarb.Musikdramskolan (ej Västena-Akademiens beställningsverk)	Staffan Björklund Staffan Björklund Staffan Björklund	Torbjörn Lillieqvist	Torkel Blomkvist, Ijus Elisabeth Beijer Margareta Petré
1976	O.A.Thommessen, Hornaphroditen (1976), gästspel i Norge	Björn Hallman	Mats Isaksson, koreograf	Torkel Blomkvist, Ijus
1980	W.W.Glaser, Frihetens klockor eller Björnarna och och aporna (1980), gästspel i Västerås	Clas Pettersson Berit Färnlöf	Per-Erik Öhrn Magnus Blomkvist, koreograf	Mathias Frid
1982	O.A.Thommessen, Det är vi som är musiken (1982)	Anders-Per Jonsson	Torbjörn Lillieqvist	Kerstin Rydh
1984	L.Hervé, Frostblomma i ett nostalgiskt universum (1984)	László Horváth	Peter Däckström/ Anne-Charlotte Bengtsson	Maria Geber/ Gunilla Hellström
1987	Stig Gustav Schönberg, Höga visan (1986)	Stefan Dässon	Nils Spangenberg/Patrik Söring	Robin Karlsson
1987	Jan McQueen, Judith och Holofernes/Line of Terror (1987)	Stefan Dässon	Nils Spangenberg/Patrik Söring	Robin Karlsson
1988	Karolina El-kadötör, Någon har jag sett (1988)	Per Borin	Per-Erik Öhrn/ Misola Cajchanova	Robin Karlsson
1989	K.Eiriksdóttir, Någon har jag sett, repris, gästspel på Island, TV-inspelning	Per Borin	Per-Erik Öhrn	Messiana Thomasdóttir
1991	J.Forsell, Riket är Ditt (1991)	Thomas Schuback	Åsa Melldahl	Ulrika Wolff
1992	J.Forsell, Riket är Ditt, repris med TV-inspelning	Thomas Schuback	Åsa Melldahl	Ulrika Wolff
1994	S.Mossenmark, Fru Björks öden och äventyr (1994) TV-inspelning, gästspel i Göteborg	Petter Sundkvist	Lars Wassén	Ulla Riddorberg
1996	C.Ulander-Scharin, Tokfursten (1996)	Michael Bartosch	Nils Spangenberg	Marika Feinsilber
1998	C.Ulander-Scharin, Tokfursten, repris, gästspel Stockholm Europas Kulturhuvudstad'98 på Confidencen, Ulriksdals slottsteater	Michael Bartosch och Olof Boman	Nils Spangenberg	Marika Feinsilber

ÅTTIO MUSIKDRAMATISKA UPPSÄTTNINGAR

Västena-Akademien har under sina trettiofem verksamhetsår gjort över åtta musikdramatiska uppsättningar. Av dessa är elva reprisar, som gjorts för att möjliggöra sändningar i TV (nå gånger) och radio (drygt trettio) samt gästspel på andra scener i Sverige och utomlands. Ett totalt av verken har gjorts i nyuppsättningar av andra institutioner.

Kristina-linjen. 1600-talsrepertoaren domineras av operor av de tonsättare som omgav den svenska drottningen Kristina i Rom och som beställdes av henne. Flera av dessa verk har framtagits av Åke Sällström och Arnold Östman.

1700- och 1800-tal. Trettio glömda pärlor från operans guldålder är resultat av Anders Wiklunds källkritiska forskning.

Nyskrivna verk. Västena-Akademien har under perioden 1971-96 beställt, producerat och utropat sexton nyskrivna operor och två konsertverk. Tre av dessa operor har televiserats, fleralet har gästspelat och/eller gjorts i nyuppsättningar på andra scener, några ha prishöjats. Alla tonsättarna har fått nya uppdrag av andra institutioner.

21 AUGUSTI KL. 11-17

BOKA DIN SMINKTID

Vadstena-Akademien slår upp dörrarna till de nya artistlogerna på Vadstena slott i samband med **invigningen av slottets nya försvarsvallar**. Våra professionella maskörer låter då barn och ungdomar få en blåtira, bli ett monster, en prinsessa eller någon annan favoritfigur.... Sminkningen är gratis och maskörerna finns på plats kl 11-17.

8 JULI KL 19.00

STORA & SMÅ

Kursavslutande konsert på Gamla Teatern. Vadstena-Akademins **unga professionella musiker** spelar med elever från musikskolorna i Vadstena, Motala och Ödeshög under ledning av Olof Boman. Kursen genomförs för elfte året.

6 JULI KL 16.00

ÖVRALIDSPRISET

Som solist från Vadstena-Akademien medverkar John Lundgren vid utdelningen av Övralidspriset till Verner von Heidenstams minne.

ADMINISTRATIVA MEDARBETARE MFL

Anders Carlsson (vaktmästare), Ida Jagerfelt (kansliassistent), Margot Lande (programbladsredaktör, konsult), Fabian Lundgren (vaktmästare), Sara Olai-Richter (soppkök), Jessica Petré (konsult), Helena Raaby, Hilma Sandstedt (kansliassistenter), Staffan Sjöstrand (instrumenttekniker), Felicia Wipp (soppkök), Gunlög Åkerstedt (vaktmästare & soppkök).

Karin Schuback
Bitr. adm. chef

Jonas Palerius
Producent

Cecilia Harder
Produktionsass.

Gunnar Lande
Ekonomi o data

14 JUNI-30 JULI

BAKOM KULISSERNA

Linköpings Universitet, Campus Norrköping och Vadstena-Akademien ger två kurser **Gestaltningens teori och praktik, 6p** och **Dokumentation och kulturproduktion, 7p** samt en workshop **Dräkt direkt för scen**, ledare Ulla Eason Bodin. En serie **offentliga föreläsningar** ges. Kursresultaten visas bl a i samband med föreställningarna och vid invigningen av slottets nya vallar. Universitetets kursledare Agneta Myreberg.

9-11 AUGUSTI

SCENISK SÅNG

Kurs i scengestaltning för unga avancerade sångare ges för tionde året med regissören sångaren och pedagogen Torbjörn Lillieqvist och pianisten Conny Antonov.

6-8 AUGUSTI

BAROCKINTERPRETATION

Unga avancerade musiker får i Vadstena studera konsten att traktera tidstrogna instrument efter barockens praxis. Kursledare är lutnisterna Stephen Stubbs och Paul O'Dette.

VADSTENA-AKADEMIENS VERKSAMHET

Ordet allkonstverk brukar användas för att beskriva operaformen, som kräver förutom sångare och musiker medverkan av minst ett tjugotal olika yrkesutövare, tonsättare, librettist, dramaturg, regissör, regiassistent, scenograf, koreograf, ljussättare, kostymskapare, skräddare, maskör, scenmästare, inspicient, scenstrickare och andra typer av scen tekniker. Därtill kommer konstnärlig och administrativ ledare samt producent. Den sistnämnda är nyckelfigur i hela produktionsprocessen och måste vara generalist med brett kunnande över hela området. Han/hon behöver vid sin sida produktionsassistent/er men också specialkompetens, bl.a. översättare, ekonomer, grafiska formgivare, marknadsförare, akustiker och inspelningstekniker.

Vadstena-Akademien har kallats en "hybrid av universitet och operahus" (fil.dr Carl-Gunnar Ahlén, 1994). På musikteaterns område erbjuder Vadstena-Akademien samtidigt ett slags för djupning och praktik för unga sångare och instrumentalist. Men också andra ungdomar ges möjlighet att få inblick i och praktisera i några av de många yrken, som behövs för att en operauppsättning skall bli till.

I Vadstena har också forskare knutits till verksamheten. Fil.dr Åke Sällström och Arnold Östman inledde arbetet i början av 1970-talet med framtagningen av ett tiotal äldre, okända verk.

Hans mantel axlades 1981 av professor Anders Wiklund, som med sina källkritiska editioner gjort det möjligt att uppföra minst 40 äldre operor på scener i Sverige och på en rad platser utomlands. Detta är ett så omfattande arbete att det utan konkurrens skulle meritera honom för en plats i Guinness rekordbok.

Under femton år gav Vadstena-Akademien under ledning av dess grundare Ingrid Maria Rappé kursen "Rösten i sång och tal" i samarbete med Lunds- och Linköpings universitet och Kungl. Tekniska Högskolan. Målgrupper var utövare av olika rösttyper, logopedier, sång- och talpedagoger samt forskare (logopedi, musikakustik). 1999 grundläggs ett samarbete med Linköpings universitet Campus Norrköping som ytterligare förstärker den akademiska profilen.

Som spin off-effekt av Vadstena-Akademiens operalaboratorium, där både nya och äldre operor studeras, får man föreställningar, som besöks av en fulltalig publik på både Vadstena gamla teater och på Vadstena slott. Den unika produktionsprocessen i vilken erfarna konstnärer möter unga och oerfarna medarbetare ger högklassiga resultat. De ovanliga operorna recenserar i svensk och internationell press. Nio uppsättningar har sånts i TV och över trettio i radio. Sedan grundandet 1964 har 80 uppsättningar gjorts.

ASTRID LANDE
ADMINISTRATIV CHEF

landshövding
Björn Eriksson
styrelseordförande

Astrid Lande
Administrativ chef

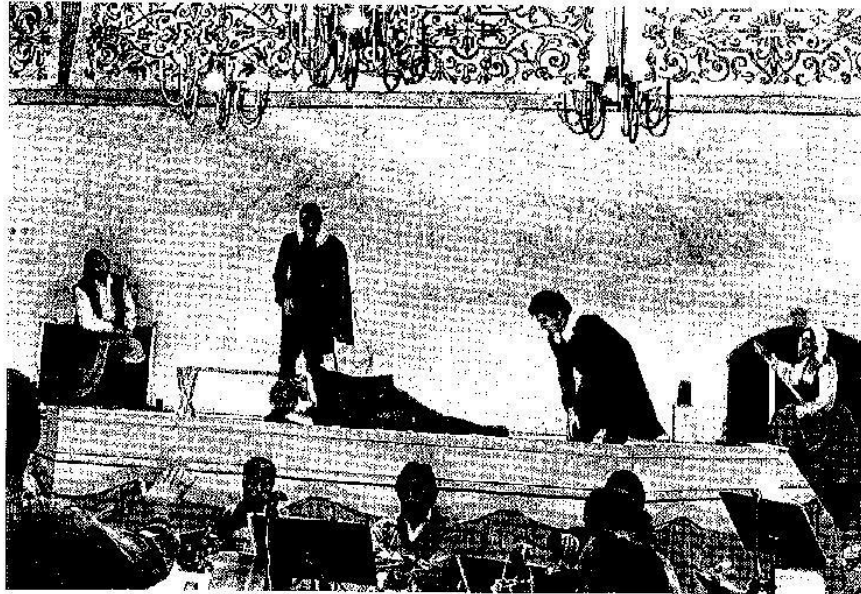

VADSTENA-AKADEMIENS STYRELSE

Ordförande landshövding Björn Eriksson. **Vice ordförande** professor Anders Flodström, rektor Kungl. Tekniska Högskolan. **Ledamöter:** professor Svante Beckman, direktör Harald Bengtsson, f.överläkaren Gerhard Bona, prostén em Göran Grefbäck, direktör Sven-Eric Hallbeck, tonsättaren Eskil Hemberg, hovsångerskan Berit Lindholm, sångerskan och sångpedagogen Ingrid Haking Raaby, direktör Thord Söderlund. **Suppleanter:** f. riksdagsmannen Lola Björkquist, teol.kand, fil.mag. Ragnhild Dancil, tonsättaren Jonas Forssell, länsrådet Magnus Holgersson, professor Dorothy Irving, informationschef Lars Jägerfelt, professor Ulrik Lohm, docent Göran Söderström, ambassadör Magnus Vahlquist. **Vadstena kommuns representanter:** Vadstena kommunfullmäktige ordf Inger Printz Gustafsson, lantbrukare Christer Eke-Göransson. **Suppleanter:** f. kommunalrådet Anders Agnemar, musikalärare Anna Henriksen. **Östergötlands läns landstings representant:** landstingsrådet Lars Wallin. **Suppleant:** sjuksköterskan Hjördis Ahlner. **Adjungerad:** förvaltare Lars Bälman.

Hedersledamöter: Mauritz Horn af Åminne, Torbjörn Lillicqvist, Eve Malmquist, Rolf Wirtén, Per Erik Öhm, Arnold Östman. **Auktoriserad revisor** Revisor Bo Lennmark AB i samarbete med Leif Bengtsson, Lindebergs Grant Thornton AB. **Vadstena kommuns revisorer 1998:** Thomas Forslund, Roland Sjödahl, **1999:** Stig Ekman, Roland Sjödahl.

VADSTENA SLOTT

Scenbild från "Stellidaura" årgång 1974 då Vadstena-Akademien fyllde 10 år. Arnold Östman leder orkestern och på scen finns Curt Apelgren (ffg), Göran Fransson, Marianne Johansson/Schell, Andrew Dalton (en countertenor ffg i nutid i Sverige) samt Anita Soldh.

Vadstena slott – Vasaborgen som grundades 1545 vid Vätterns strand – skulle kunna kallas för Sveriges första operahus. Hit kom år 1654 kompositören Vincenzo Albricci med en operatrupp. De hade inbjudits till Stockholm av drottning Kristina men när pesten bröt ut flydde de till Vadstena, där de spelade motetoperor på slottet. (Källa: prof. Erik Kjellberg, Uppsala universitet). Drottningen abdikerade samma år och begav sig till Rom, där hon omgav sig med konstnärer, bl.a. en rad tonsättare vars verk studerats och framförts av Vadstena-Akademien. 1669 beställde hon världens första opera på Don Juan-temat av A. Melani,

vars bröder hade ingått i truppen som besökte Vadstena. Operan Don Juan 1669 uppfördes på slottet 1986.

Ivar Hallströms opera Hertig Magnus och sjöjungfrun, som uruppfördes på Kungl. Operan i Stockholm 1867, gavs åter liv 1988 av Vadstena-Akademien på den plats där handlingen tilldrar sig – på slottet! Sammanlagt har Vadstena-Akademien uppfört 33 olika operaverk på Vadstena slott, som har en förmånlig akustik och lämpar sig ytterst väl för radio- och TV-inspelningar. Från i år hyr Vadstena-Akademien Bröllops-salen med omgivande salar samt loger och rum för rekvisita mm i vallen.

FÖRRA ÅRET SPELADES PÅ SLOTTET TOKFURSTEN SOM NU FINNS PÅ CD!

Tokfursten – The King of fools – a new Swedish opera based on Elgard Jonsson's book about his Schizophrenia.

"I want to show that it is possible to walk out of the darkness and into reality".

The opera was commissioned in 1996 by Vadstena-Akademien with support from Rikskonserten.

Music: Carl Unander-Scharin. **Libretto:** Carl Unander-Scharin, Nils Spangenberg, Magnus Carlbring

Conductor: Michael Bartosch. **Singers:** Mats Persson, Anna Larsson, Carolina Bengtsdotter-Ljung, Clara Bystrand, John Erik Eleby, Göran Eliasson, Kurin Frölen and Thomas Svensson

"Unander-Scharins is so assured that it's difficult to believe that this was his first full-length opera... excellent cast of young Swedish singers". Brian Kellow Opera News, New York.

STELLIDAURA

Neapolitansk barockopera (1674)

MUSIK/COMPOSER Francesco Provenzale

LIBRETTO Andrea Perrucci

ÖVERSÄTTNING/SWEDISH TEXT Carin Bartosch

MUSIKALISK LEDNING/MUSICAL DIRECTORS Stephen Stubbs, Paul O'Dette

REGI/DIRECTING Pernilla Malmberg

SCENOGRAFI OCH KOSTYM/SET AND COSTUME DESIGN Tove Frambäck

MASK/WHIGS AND MAKE-UP DESIGN Robin Karlsson

LJUS/LIGHT DESIGN Linus Fellbom

SÄNGARE/SINGERS:

Stellidaura	Katija Dragojevic	<i>mezzosopran</i>
Lucilla	Emelie Sigelfus	<i>sopran</i>
Orismondo	Leif Aruhn-Solén	<i>tenor</i>
Armidoro	Olof Lilja	<i>tenor</i>
Giampetro	John Lundgren	<i>baryton</i>

MUSIKER PÅ TIDSTYPISKA INSTRUMENT/MUSICIANS ON PERIOD INSTRUMENTS:

luta	Stephen Stubbs	Lute
luta	Paul O'Dette	Lute
cembalo	Göran Karlsson	Harpsichord
violin I, konsertmästare	Maria Lindal	Violin I, leader
violin II	Anna Gärtner	Violin II
viola da gamba	Erin Headly	Viola da Gamba
cello	Magdalena Mårding	Cello
flöjt	Ingrid Gregemark	Flute
flöjt	Anna Petrini	Flute
musikalisk instudering	Göran Karlsson	Musical Rehearsal
musikalisk instudering	Mikael Kjellgren	Musical Rehearsal

SCENTEKNIK/STAGE CREW:

Martin Farm (scenmästare/Stage manager), Clive Leaver (dekormåleri, scentekniker/
Scene painter, stage hand), Robert Jacobsson, Johan Åhs (scentekniker/Stage hands),
Martin Ljungberg (dekor-, möbelsnickare/Set-, furniture carpenter)
Niklas Vesterlund-Grebius (ljusstekniker/Light assistant),
Susanna Eriksson (Kostymateljéföreståndare/Head of Costume Department),
Sara Pertman, Stina Hagdahl (sömnad/Sewing),
Dery Cuellar, Ulrika Nilsson, Karl Fredberg (maskörer/Make-up assistants),
Martin Hellström (regiassistent/Directing assistant)

Kostymteckningar Tove Frambäck

STELLIDAURA FRÅN 1678, VEM VAR HON?

1700-tals hjältinnorna brukar vi kunna acceptera och identifiera oss med. Pamina, Grevinnan och Susanna är välkända exempel. De är lika oss, barn av en rationell tidsålder. De har en väl definierad roll att hålla sig till eller slåss mot, ett välordnat hierarkiskt samhälle som både fostrar den dygdiga och rebellen. Men 1600-talets hjältar och hjältinnor kommer från en annan värld. Hur förstår man dem?

I ett Europa där man såg de sista efterdyningarna av pesten till synes helt slumpmässigt skörda sina offer bland en befolkning, redan minskad med en tredjedel, fanns plats för allihanda läror och idéer. I Frankrike styrde visserligen Ludvig XIV riket mot en allt större likriktning, men i det vi nu känner som Italien fanns en mängd furstedömen med allt vad det innebär av olika styrelseskick och lokala påfund. Folket producerade det fursten levde av, men som furste fick man akta sig; svält folket gjorde de hungersuppror som få kungar hade arméer nog att skydda sig mot. En turbulent tid med andra ord. Det kanske behövdes friare själar för att samhället skulle utvecklas, medan plikt, dygd och ära blev viktigt först senare i historien?

Stellidaura finner vi dock mitt i 1600-talsturbulensen. Hon är på besök i ett italienskt furstedöme, isolerat från omvärlden. Det lilla riket styrs av en ung prins, ännu inte vuxen sitt ansvar. Stellidaura verkar vara en främmande fågel på slottet. Hon är

berest, van att hantera vapen och snabb till handling utan att någonsin snegla åt konsekvenserna. Hon tar för sig i kärlek och verkar inte rädas något. Hon bryr sig inte om vad som passar och inte om hur hon ser ut. Det faktum att man kan ifrågasätta vissa av Stellidauras karaktärsdrag (till exempel är hon hetsig, kyblig mot tjänare och våldsam i största allmänhet) gör henne bara än mer intressant som person.

Stellidaura vore som sagt otänkbar som hjältinna i en 1700-tals opera. Hade detta istället varit en 1800-tals opera hade hon antagligen blivit sinnessjuk, prostituerad eller fått plikta med livet. Eller alltihop! Tänk till exempel på Carmen, Manon, Sömngångerskan, Lucia från Lammermoor, Violetta i La Traviata med flera... Stellidaura får den man hon vill ha, hennes dygd blir aldrig ifrågasatt, hennes nobla börd visar sig än mer nobel än man trott, och alla kan fira och festa.

Man kan inte annat än tacka och ta emot när man får en sådan hjältinna i knät. Kanske är 1600-talet ändå inte så långt borta.

PERNILLA MALMBERG
REGISSÖR

Pernilla Malmberg
regissör

Född 1966. Fil kand i teatervetenskap samt har därtöver läst konst- och musikutenskap, idéhistoria och retorik. Var med och startade den fria operagruppen Moderna Opera Ensemblen och regisserade Brittens "Våldtäkten på Lucretia" på Palladium i Stockholm 92. Med Moderna Opera Ensemblen gjorde hon 98 också Brecht/Weills "De sju dödsynderna" med tillägget "...och den åttonde" - ett nyskrivet verk med text av Brita Olsson och musik av Charlie Malmberg (Pernillas bror) som spelades på Kgl Operans nya scen Vasan. Pernilla har även regisserat Mozarts "Enleveringen ur Serailjen" och "Cosi fan tutte" för bl.a

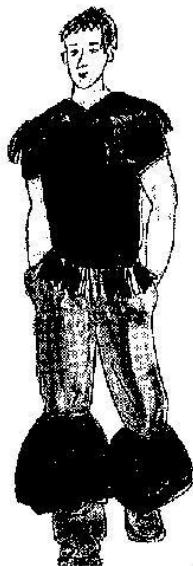
Confidencen samt Monteverdis "Orfeo" och Glucks "Orfeus och Euridice". Parallellt med eget regiarbete har hon arbetat som regiassistent till regissörerna Robert Lepage, Francisco Negrin, Matthew Richardson, Jack Edwards, Peter Stormare och Karl Dunder vid bl.a. Dramaten, Drottningholms slottsteater, Folkoperan, Norrlandsoperan och Glimmerglass Opera. Hon har även undervisat i scenframställning på Operahögskolan i Göteborg.

HANDLING I "STELLIDAURA" ELLER

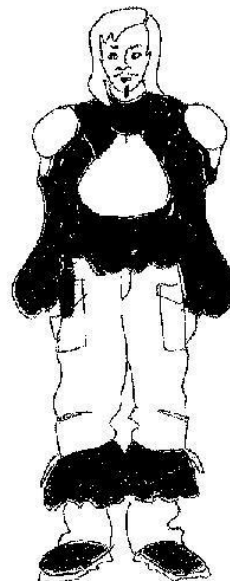

AKT I

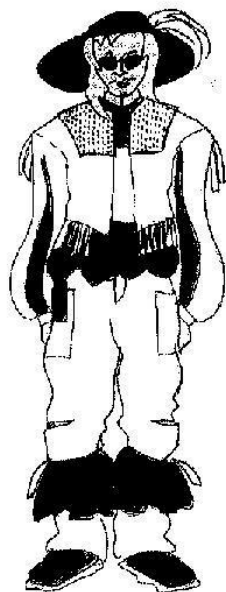
Orismondo, furste i en liten italiensk stat, smyger runt inkognito i natten. Hans hemliga kärlek till Stellidaura, en adelsdam på sommarbesök i slottet, gör att han inte kan sova. Lucilla, Stellidauras tjänarinna, kommer för att lämna ett brev till Armidoro, furstens livvakt och vän. Med knep och finter snappar Orismondo åt sig brevet och får reda på att Stellidaura älskar hans vän. Tjänaren Giampetro försöker mildra slaget med mild ironi, men Furstens vrede kan inte stoppas. När Armidoro visar sig utanför Stellidauras bostad ligger Orismondo i bakhåll och skjuter honom – i armen. Stellidaura kommer rusande. Orismondo lider av sin svartsjuka men tar till flykten innan han blivit igenkänd. Innan natten övergår i gryning har fler förvecklingar skett, men så småningom kan alla gå till vila.

Nästa dag möts rivalerna igen. Armidoro har förstått vem som skadsköt honom, men väljer att behålla sin lojalitet mot fursten genom att inte avslöja honom. De två plågar varandra med att läsa upp kärleksbrev till en "hemlig" mottagarinna. Brevet skickar de sedan iväg med tjänarna. Giampetro och Lucilla slår sig dock ned i godan ro och festar om med mat, dryck och kortspel. Brevet blir förväxlat i villervallan. Det är upplagt för fler förvecklingar...

”DEN HÄMNDLYSTNA STELLIDAURA”

AKT II

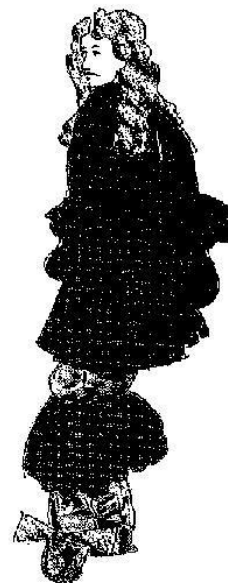
Stellidaura mottar breven, men nu är förvirringen total om vem som är avsändare. Armidoro får besked av Lucilla att hans brev inte var välkommet. När Armidoro i sin förtvivlan stjälar det brev som Stellidaura av misstag skickar till Orismondo, kan han där läsa en kärleksförklaring egentligen menad för honom själv. Orismondo tror nu att Stellidaura ändå älskar honom, men ursinnig över stölden skickar han Giampetro att mörda Armidoro. Denne räddas dock av Stellidaura, som nu förstår vem som låg bakom det första mordförsöket.

Stellidaura klär ut sig till man och ska, trots att hennes älskade stöter bort henne, hämnas honom genom att döda fursten. Men hon hindras av Armidoro, som utan att känna igen henne rekommenderar att hon döms till döden. Stellidaura fångas utan att röja sin riktiga identitet

och får en flaska gift att dricka av Giampetro. Lucilla upptäcker vad som händer och varnar Armidoro. När han inser vad som hänt vill han också dö och tömmer resten av giftet vid Stellidauras sida.

Stellidaura vaknar (Giampetro har av misstag gett henne sömmedel istället för gift. . .), tror sig se sin älskade ligga död och vill hämnas en gång för alla. Men just som hon ska sticka kniven i Orismondo kommer Armidoro än en gång till furstens räddning.

Det visar sig då att fursten fått information om att Stellidaura är hans syster! Hon sändes iväg som barn för att räddas från ett förligt uppror. Allt löser sig till det bästa, frågetecknen rätas ut och Orismondo välsignar ett förbund mellan sin trogne livvakt och den viljestarka men ej längre hämndlystna systern Stellidaura.

Tove Frambäck
scenografi och kostym

Född 1965 i Stockholm.
Studier: Konstfackskolan i Stockholm och Danmarks Design Skole i Köpenhamn. **Engagemang:** Tove har varit medlem av den fria gruppen Moderna Opera Ensemblen (MOE) sedan starten 92. Hon har svarat för scenografi och kostym till Mozarts "Enleveringen ur Serajen" 95 och "Cosi fan tutte" 96/97 på Confidencen och till MOE's föreställning "De sju dödsynderna...och den åttonde" av Brecht/Weill/Brita Olsson/Charlie Malnberg på Vasateatern i Stockholm. Kostym har hon gjort till MOE's "Väldtäkten på Lucretia" av Britten på Palladium i Stockholm 92, "I väntan på Liszt" på Nynäs slott 96/97 och till Monteverdis "Orfeo" på Eskilstuna teater 97. Tove är även verksam som konstnär.

Foto Peter Knutson

Leif Aruhn-Solén
tenor, Orismondo

Född 1973 i Stockholm.
Studier: Adolf Fredriks musikklasser, Södra Latins musiklinje, solosångklassen vid Kungliga Musikhögskolan i Stockholm. **Engagemang:** Radiokören, roller på Drottningholms slottsteater i Rossis "Orfeo" och i Andersson/Ulvæus' "Kristina från Duvemåla". Konsert och oratoriesångare, bl.a. med Drottningholms barockensemble, Malmö Symfoniorkester och Sveriges Radios Symfoniorkester, under dirigerare som Eric Ericson, Arnold Östman och Per Borin. **Stipendier:** Drottningholmsteaterns vänner, Kungliga Musikaliska Akademien, Internationella romanstävlingen i Gorizia, Italien, 1:a pris, Crafoordska stiftelsen.

John Lundgren
bariton, Giampetro

Född 1968 i Mariestad.
Studier: Sång vid Västernorrlands folkhögskola och går nu på Operaakademien vid Det Konglige Teater i Köpenhamn. Även utbildad till socionom i Örebro. **Engagemang:** John har spelat Opera på Gamla teatern i Mariestad och musikal med Skövde operettsällskap. Konsert och oratoriesångare i Sverige, Danmark och Tyskland. Våren år 2000 gör han rollen som Schaunard i Puccinis "La Bohème" på Det Kongelige Teater i Köpenhamn. John har arbetat tre år som socialsekreterare samt föreståndare för ett behandlingshem i Lidköping. **Stipendium:** Crafoordska stiftelsen.

Katija Dragojevic
mezzosopran, Stellidaura

Född 1970 i Stockholm.
Studier: Adolf Fredriks musikklasser, Kungliga Musikhögskolan, går nu på Guildhall School of Music and Drama, London. **Engagemang:** Roller på Drottningholmsteatern i Peris "Euridice", Zertina i Kungliga Operans "Don Juan Preestyle". Katija har varit korist samt gjort roller på Folkoperan och Ystadoperan. Hon är även verksam som konsert- och oratoriesångerska. Hösten 99 gör hon Varvara i Janaceks "Katija Kabanova" vid Scottish Opera. **Stipendier:** Drottningholmsteaterns vänner, Crafoordska stiftelsen.

Foto: Andreas Hansson

Emelie Sigelius
sopran, Lucilla

Född 1969 i Helsingborg.
Studier: Olympiaskolans gymnasiums teaterlinje, Helsingborg Lunneveds folkhögskolas musiklinje, Linköping, Musikhögskolan i Göteborg, Operastudio 67 i Stockholm, går nu på Teater och Operahögskolans operaprogram i Göteborg. **Engagemang:** Roller på Utomjordiska Barock Bolaget i Göteborg (Purcell, Monteverdi), Ystadoperan i Mascagnis "Maskerna" och Nya utomjordiska. Hon har sjungit i Franke-Bloms nyskrivna barnopera "Trollslaget" i DeGeerhallen med Östgötateatern och Norrköpings symfoniorkester och gjort konserter med bl.a. Malmö symfoniorkester. Emelie sjunger också mycket kammarmusik och i oratorier. **Stipendium:** Crafoordska stiftelsen.

Olof Lilja
tenor, Armidoro

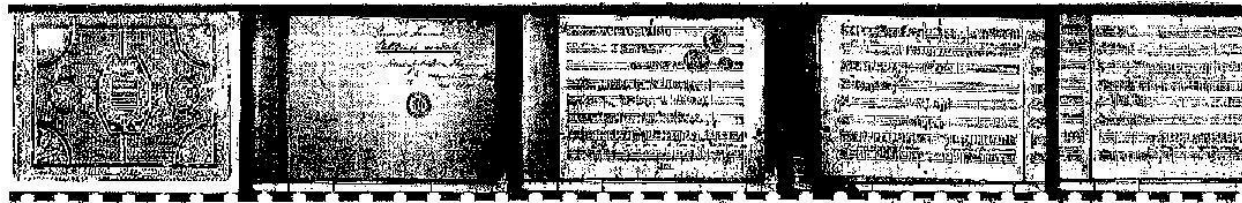
Född 1968 i Stockholm.
Studier: Adolf Fredriks musikklasser, Södra Latins musiklinje, Kungliga Musikhögskolan 91-93 och Operahögskolan i Stockholm 93-97. Västernorrlands-Akademien 92, 93 och senast 97 i Hallströms "Liten Karin" i Kalmar. **Engagemang:** Roller bl.a. på Malmö Musikteater, Norrlandsoperan, Confidencen, Boston Early Music Festival; 97 i Rossis "Orfeo" och 99 i Cavallis "Ercole amante" som utkommer på CD i augusti. 98 medverkade han i Sartorius "Orfeo" i Bremen. Olof är även en flitigt engagerad konsert- och oratoriesångare. **Stipendier:** bl.a. Drottningholmsteaterns vänner, Crafoordska stiftelsen, Nicolai Gedda, Västernorrlands-Akademien, vänner,

A GREAT BUT LITTLE KNOWN MASTER

When Anders Wiklund first approached us about directing an opera at Vadstena, he proposed that we mount a production of Luigi Rossi's "Il Palazzo Incantato". We enthusiastically accepted the invitation because at the time we were performing Rossi's other surviving opera "L'Orfeo" at the Drottningholm court theatre. Not only did we feel that Luigi Rossi is the outstanding opera composer of his generation, but the idea of working on both of these large pieces within a short span of time promised to reveal many things to us about Rossi's development and about how he might have adapted "L'Orfeo" to suit the French taste since "Il Palazzo" was written for his native Rome in 1642 and "L'Orfeo" was produced in Paris in 1647. That project would have required something like 18 singers and a sizable orchestra.

When it became clear that budgetary restrictions would necessitate choosing a much smaller-scale piece we considered many possibilities. In particular we were searching for a piece that would extend our knowledge of style in the last half of the 17th century and at the same time be artistically excellent in itself. Our recent work on Francesco Cavalli's huge masterpiece "Ercole Amante" (Paris, 1662) for the Boston Early Music Festival and Antonio Sartorio's "Orfeo" (Venice, 1673) for the Dresden, Utrecht and Bremen Festivals, meant that our sights were set on works of the 1670's and 1680's. This is one of the least known of all periods in the history of opera. It has received little attention from either musicologists or performers and it has received considerable bad press both then and now. It is supposed to be a period of "decadence" where singers dominated the scene to such an extent that the composers and librettists were mere pawns to the diva-like whims of these early superstars. As with most historical clichés, there is a grain of truth in this portrayal. However, to throw out the musical riches of this period without a fair hearing is not only a waste of wonderful music, but also denies us the possibility of understanding the next (and much more famous) generation including Vivaldi, Handel and Pergolesi in their true historical perspective.

Finally we decided on Provenzale's "Stellidaura", as found in the Vadstena Academy's own archives, once studied previously in 1974, excavated from the Conservatory in Naples by the "opera archaeologists" musicologist Åke Sällström and conductor Arnold Östman, who was then Artistic Director of the Vadstena Academy. When we first began studying the score of "Stellidaura", the surprises and delights of the music were even greater than we had hoped for. To put Provenzale in some kind of perspective it's necessary to make a very brief review of the early history of opera. "Euridice", written by the poet Ottavio Rinuccini and the composer Jacopo Peri in 1600 deserves to be called the first opera. It emerged from the artistic and intellectual circles of the Florentine Academies and was performed for an erudite courtly public as was true of all of the earliest operas until the first public opera was established in Venice in 1637. Early court opera was very serious about recreating the level and style of ancient Greek theatre - as serious as our current "early music revival" is about recreating music of the past! This seriousness was especially apparent in the fact that the whole style was dominated by the newly created recitative which attempted to heighten speech to a rhetorical level. Arias were mostly for minor characters whereas the main protagonists had mostly musical "speeches" to deliver. With the advent of public opera, many changes took place which made the opera more appealing to a wider audience. Stage effects and machinery always brought in the crowds (the Star Wars of their time) as did famous singers - some of whom began to take on the manners (and fees!) of superstars. From decade to decade the influence of this desire for more songs and less "talk" can be observed in the growing number of arias in each opera. This explosion reaches its apogee in the early 1670's in which some of the operas by Sartorio include as many as 60 arias! This trend continues with Provenzale's "Stellidaura", which has around 40 arias, but now some of the arias are longer and more substantial. Parallel to the development of Venetian public opera was the opera sponsored by the Barberini Popes in Rome. The castrati of the Sistine chapel choir were also the first Roman opera stars and a style of

Mikrofilm av Stellidauras manuskript från Neapelkonservatoriet/Microfilm of Stellidaura from the conservatory in Naples.

lavish production and musical lyricism (particularly in the music of Luigi Rossi) had an influence both on Venice and Paris.

What made the score of "Stellidaura" so surprising and delightful to us is that it is of such high musical quality, and being Neapolitan has a musical vocabulary which is quite different from the Venetian and Roman music we know so well. In some ways it sounds considerably more modern. With the modest means of 5 singers and an orchestra of 3 strings and continuo, Provenzale creates a range of moods and sophisticated composition that shows the hand of a great (though little known) master. In particular, the early "buffo" style of the bass Gianpietro Calabrese (who originally sings throughout in Calabrian dialect, while all the others speak normal or "high" Italian) is a recognizable precursor of the well known role from "La Serva Padrona" of Pergolesi. One can also already feel a connection to Mozart's writing for bass. It would be no exaggeration to see in Provenzale the father of the "Neapolitan school" of opera composers who

would come to dominate Europe in the mid-18th century. But the main thing that we hope our performance of this piece will bring out is that Stellidaura is not merely an interesting forerunner of better, more important operas of the 18th century, but rather that the music is delightful and moving on its own terms and deserves to be heard again in our time.

Stephen Stubbs
musikalisk ledning
lutenist

Bachelor of Arts i komposition vid University of Washington, privata studier i luta i England och Holland. Stephen Stubbs är professor i luta och stilpraxis vid Hochschule der Künste i Bremen sedan 94. Som musikalisk ledare för operaförändaren har han gjort bl a "L'incoronazione di Poppea" av Monteverdi för Norrlandsoperan 94 och Monteverdis "Orfeo" för Nederlands Operan 95 med TV-inspelning 97. Han och Paul O'Dette var musikaliska ledare för Rossis "Orfeo" för Boston Early Music Festival och Drottningholms slottsteater 97. Till detta kommer elevuppsättningar av Caccinis "Ruggiero" 92 och Monteverdis "Il ritorno di Ulisse" 94 för Musikhögskolan i Malmö och "L'incoronazione di Poppea" 93, Peris "Euridice" 94 och Purcells "Dido and Aeneas" 95 för Hochschule der Künste i Bremen. Med den egna barockensemblen Tragicomedia har han gjort mer än 20 gramfononinspelningar för EMI, Virgin, Teldec och Hyperion. Som lutenist finns han representerad på ett 50-tal gramfononutgåvor. Stephen Stubbs har svarat för framtagningen av A. Sartorios "Orfeo" från 1672 för konserter i Dresden och Utrecht och för en scenversion i Bremen 98. 99 är han för andra gången tillsammans med Paul O'Dette konstnärlig ledare för Boston Music Festival. Där gör han och Paul O'Dette Cavallis "Ercole Amante", som sedan även turnerar till Tanglewood, Utrecht, Bremen och Magdeburg. År 2000 och 2001 leder han Monteverdis "Orfeo" i Vancouver och Scarlattis "Il Giardino di Rose" i Stuttgart.

PAUL O'DETTE AND STEPHEN STUBBS
MUSICAL DIRECTORS, LUTENISTS

*1:a sidan av
Stellidaura.
Notkopisten
Jim Lindeborgs
handskrift
från 1974.*

NOTSBIBLIOTEKET

Paul O'Dette
musikalisk ledning
lutenist

Ledare för Early Music at the Eastman School of Music från 76, konstnärlig ledare för Boston Early Music Festival sedan 93. Gästframträdanden: ledare för The Musicians of Swanne Alley och musikalisk ledare tillsammans med Peter Holman för Purcells "King Arthur" på Boston Early Music Festival 95. Paul O'Dette har spelat in fler än hundra CD-skivor, inklusive tjugo stycken solo, varav många har vunnit Diapason D'Or-priset eller nominerats till andra priser. Paul O'Dette har framträtt med recitals över hela Nordamerika och Europa, och medverkat vid ett antal festivaler; bl a i London, Wien, Prag, Frankfurt, Bryssel, Genève, Köpenhamn, New York, Chicago, Los Angeles, San Francisco, Toronto m fl. Paul O'Dette har framträtt i TV i Nordamerika och Europa, bl a solorecitals för fransk, spansk och dansk TV. 97 svarade han tillsammans med Stephen Stubbs för den musikaliska ledningen av Rossis "Orfeo" på Drottningholms Slottsteater. 1999 leder de två uppsättningen av Cavallis "Ercole Amante" vid Boston Early Music Festival.

GÅR DET ATT ÖVERSÄTTA OPERA?

När man skriver en opera så utgår man från en given text. Versmått, ordrytm, prosodi, vokaler och ordföljd ger från början signaler om hur musiken kan komma att utforma sig.

Barockens tonsättare var mästare på att klä ord i toner. Själva utgångspunkten för operakomposition, framför allt på den tiden, var att musiken skulle följa texten. Detta gav sig uttryck i en kaskad madrigalismer och musikalisk symbolik. Ord och ton skulle vara ett. Stelidaura är ett gott exempel på en synnerligen lyckad symbios. 350 år senare väljer vi så att sätta upp detta verk igen och som översättare ställs man inför en rad frågor som inte har några självklara svar. Kan man överhuvudtaget rycka bort en text från musiken? Eftersom texten är själva den ursprungliga förutsättningen för operan, det som musiken vilar på, så är egentligen det enda svaret nej. Eftersom jag både översätter och komponerar opera, så har jag själv ställt mig frågan om man skulle kunna översätta mina operor till t ex Italienska. Det finns inget enkelt svar. Självt skulle jag tycka att

det skulle kännas märkligt att förflytta vissa urtypiskt svenska företeelser och uttryck till ett annat språk och en helt annan språkstam.

Vad händer då om vi väljer att sjunga på italienska? Då förblir kombinationen ord/ton intakt, liksom alla rytmer och fraseringar. Problemet är bara att vi mister en minst lika viktig bit nämligen kommunikationen med publiken. Har man väl gjort valet att nå fram med textens, och därmed dramats budskap, på dagens publiks villkor, så har man redan tagit ställning. Då har man valt att göra en bearbetning. Musiken förblir så gott som intakt, men man applicerar en ny text på den. Ibland är man tvungen att ändra på vissa rytmer för att prioritera ordläggningen vid musikaliska höjdpunkter. Men framför allt måste man fråga sig hur man förflyttar 1600-talets text, språk och uttryck till dagens. Att göra en ordgrann översättning är omöjligt. Dessutom uppfattar vi inte ordens valörer på samma sätt i dag som då. Det finns en rikedom av dramatiska känslösvall som i rak översättning till

svenska i dag närmast skulle få en komisk prägel. Ett intimt samarbete med regissören är av yttersta vikt. Man måste tillsammans definiera den nya stilistiska nivån. I Stelidaura ställs man inför ytterligare en komplikation. Den komiska rollen Giampetro sjungs i ursprungs versionen på kalabresiska. Sjunger man på dialekt i Italien, så betonar man att man är en folklig person, allt enligt gamla anor från Dantes uppdelning i de italienska språknivåerna. Ifrå förhåller man sig till det i en översättning? Ska man tvinga sångaren att sjunga på en svensk dialekt, som skänkska t ex? Vi har inte de tydliga distinktionerna längre, så vi valde att istället plocka fram hans folklighet genom att låta honom uttrycka sig lite mustigare till skillnad från de adliga mer höviska formuleringar. Min målsättning är att använda ett språk som känns levande och äkta. Jag försöker undvika en museal prägel, som ibland uppstår när man använder omvänd ordföljd eller versspråk. Det är ett medvetet val och syftar till att få en direkt kommunikation mellan musik och publik.

CARIN BARTOSCH
ÖVERSÄTTARE

Linus Fellbom
ljusdesigner

F. 77 i Stockholm, uppvuxen "bakom kulisserna" på Folkoperan, bildade med regissören Emil Grafman teatergruppen Infernetto som 95 spelade Strindbergs "Första varningen" på Strindbergs Festivalen med Linus som ljusdesigner. Därpå följde Genéts "Balkongen" på Teaterhögskolan (i regi av Rickard Günther). 96 gav Infernetto Strindbergs "Brott och Brott" på ArtGenda Festivalen i Köpenhamn samt på Strindbergs Festivalen. Samma år gjorde Linus ljuset till "Edwina" av L. Warren på Stockholms Stadsteater. 97 var Linus Hospitant (lärling) vid Deutsche Oper i Berlin. Därefter har han frilansat och har sedan sin första ljussättning 95 gjort 20 uppsättningar, mestadels musikdramatik bl a på Södertäljeoperan, Komediteatern, Pitou Kammaropera, Läckö Slottopera och Musikteatern i Värmland; Mossenmarks "Bortbytingen" (regi L. Wassrén) 98 och Verdis "Maskeradbalen" (regi S. Aspegren) 99. Men även ljuset till krogshowen "That's Amore" på Tyrol 97, till Strindbergs "Mäster Olof" i Storkyrkan (regi M. Lafolie) 98 och till Cirkus Cirkörs tällföreställning "00:00" som gick på både Riksteater- och Europaturné 99 var signerat Linus Fellbom. Han har också arbetat utomlands; på Neuköllner Oper i Berlin 96, Tiroler Landestheater i Innsbruck 97 och gjorde på Oldenburgisches Staatstheater i Tyskland Wagners "Götterdämmerung" (i faders Claes Fellboms regi) 98 samt senast vid Lettiska National Operan Verdis "Don Carlos" 98, Tjajkowskis "Eugene Onegin" och Strauss' "Salome" 99. I höst ljussätter Linus bl a Brechts "Kritikerkeln" på Göteborgs Stadsteater (regi Jasenko Selimovic) och Puccinis "Bohème" på Folkoperan (regi Rickard Günther).

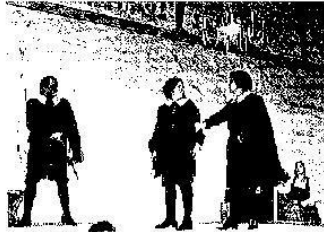
Carin Bartosch
översättare

är verksam som både tonsättare och översättare av gamla operor, särskilt från italienska. Översätter för övrigt även Kalle Anka från Italienska till svenska. Hon har samarbetat med Västena-Akademien sedan flera år tillbaka. I maj i år hade hon premiär på sin nyskrivna opera "Trassel på Tråden" och arbetar för tillfället med sånger till Charloua Larsson och Tobias Ringborg.

STELLIDAURA 1974

... - vissa arior är så vackta och gripande att man nästan smälter ned mellan golvplankorna.
CARL-GUNNAR ÅHLEN SvD

... det är precis som om varje föreställning överträffade den föregående ...

visar oss musikdramatikens hemlighet.

MARCUS BOLDEMANN DN

Utöver kurs- och föreställningsverksamheten bedrivs inom Vadstena-Akademien en omfattande forskningsverksamhet. De som svarar för denna är fil dr Åke Sällström, Göteborg, och kapellmästare Arnold Östman, den senare Vadstena-Akademiens konstnärlige ledare. Detta innebär för Vadstena-Akademiens del ett speciellt musikhistoriskt utvecklingsarbete, genom att man tar fram gamla, i modern tid, ospelade verk. Efter det inledande stadiet forskningsarbete vid något bibliotek främst i Italien i måste verken iordningställas i flera faser: mikrofotografering, kopiering från arkivfilm, överföring via handskrift till ett större arbetsformat, instrumentering, utskrift av klaverutdrag, partitur och orkestermaterial.

LÄNSTIDNINGEN

... tonkonst med en säregen charm, som åt moderna öron kan skänka ingenting mindre än ett skönhetsbad ... En exklusiv begivenhet i en svensk småstad, mättad av traditioner. Lätt hängivet studiearbete av den art som Vadstenaakademien inte får upphöra att odla.

"Stellidaura" är fyllt av en oförglömlig musik, kraftfull och ren...
... "Stellidaura" rullar fram på vågor av virtuos, obändig musik...
GÖRAN BLIXT

SYDSSVENSKADAGBLADET
SNALLPOSTENS UTSÄNDE

Andra drömmar - Vadstena gör det!

... I Vadstena har man ffg valt att sjunga på originalspråk, dels för att underlätta sången dels för att texten är så grovkornig och skriven på oöversättlig kalabresiska. Märkligt men glädjande gick föreställningen hem - publikresponsen var så tät att den nästan syntes

CARL-GUNNAR ÅHLEN SvD

Foto Åke Svensson

VADSTENA-AKADEMIENS SÅNGARE I NORRKÖPING OCH DALHALLA

Mellan Norrköpings symfoniorkester, SON, och Vadstena-Akademien har länge funnits en syskonkärlek. Sommaren 1999 inbjuder SON de unga sångarna på Vadstena slott att medverka i konserter både i DeGeerhallen i Norrköping och i Dalhalla. Den gemensamma förhoppningen är att detta skall bli inledningen till ett mångårigt samarbete med konserter, CD-inspelningar mm.

UNGA SÅNGARE FRÅN VADSTENA-
AKADEMIEN FRÄMFÖR TILLSAMMANS MED
NORRKÖPINGS SYMFONIORKESTER
OPERAPÄRLOR
I DE GEERHALLEN I NORRKÖPING
FREDAG 13 AUGUSTI
SAMT I DALHALLA, RÄTTVIK
SÖNDAG 15 AUGUSTI KL. 16.00
DIRIGENT ERIK SOLÉN

För 360 miljoner år sedan föll en ca 4 km stor meteorit ner från rymden. Resultatet blev Siljan och den omkringliggande vackra Siljansbygden. På 1900-talet började man bryta kalk på platsen för meteoritnedslaget och ett av kalkbrotten blev Draggängarna. När operasångerskan och radioproducenten Margareta Dellefors kom till platsen såg hon genast den spännande möjligheten till en opera-arena med en unik inramning och en akustik som saknar motstycke. 1994 invigdes anläggningen som musikarena. I dag har Dalhalla utvecklats till ett av de mest spännande utflyktsmålen i Europa, en musikarena som både publik och artister blir andäktiga inför.

Norrköpings symfoniorkester har sin hemvist i DeGeerhallen som ligger mitt i Norrköping, vid Motala ström, och mitt i det unika, historiska industrilandskapet – Sveriges vackraste konserthus inrymt i en gammal pappersfabrik – en gång ritad av Stockholms konserthus skapare Ivar Tengbom. Ett fantastiskt hus med mycket speciell atmosfär.

Foto Martin Litens

Många av Sveriges största operasångare har gjort några av sina första uppmärksammade framträdanden vid Vadstena-Akademien. Britt-Marie Aruhn, Stefan Dahlberg, Jonas Degerfeldt, Malena Ernman, Marianne Häggander, Anna Larsson, Hillevi Martinpelto, Lena Nordin, Ann Sofi von Otter, Olle Persson, Susanne Rydén, Mikael Samuelson, Anita Soldh, Thomas Sunnegårdh för att bara nämna några. Margareta Dellefors tillhör dem som under åren följt de unga sångarna vid Vadstena-Akademien. Hon har gjort ett flertal radioprogram från Vadstena. Under många år var hon också en värdefull kraft i Vadstena-Akademiens styrelse. Nu ger hon den unga generationen sångare en chans att få sjunga på en stor arena inför stor publik.

För mer information och biljetter:
SON info:
symfoniorkester@son.norrköping.se
telefon 011-15 51 00
Dalhallas kansli: info@dalhalla.se
telefon 0248-79 79 60

dalhalla

SYNOPSIS IN ENGLISH

THE FOOLED RIVALS & THE CARD PLAYERS

Silvia, a young widow in possession of a stone house, has two admirers. The noble but destitute **Count Frullo** and the pretentious poet **Giammatteo**. They are both equally interested in her and her stone house. Silvia, not knowing which one of her suitors she prefers, invites them both to her home at the same time, to see who is the most agreeable. **Lauretta**, Silvia's maid, has an unromantic notion of how to treat a man, but this does not find favour with Silvia. The rivals arrive, unaware of each other's presence. Unfortunately the course of events does not turn according to Silvia's intentions, hence the two gents, as soon as they meet starts a jealous quarrel. The purpose of their visit is soon forgotten. Silvia is furious. She turns them out of doors, never wanting to see them again. Immediately after she reconsiders. They got away far too easily! They have, for weeks, indulged in her food, her wine and, indeed, in the mistress of the house herself! Supported by **Lauretta**, she is set on revenge...

SHORT INTERVAL (10 MIN)

The 2nd scene. EVENING IN THE GARDEN
Lauretta reports her mission completed. She has told both the men that Silvia changed her mind and will be waiting in the garden when it gets dark. Silvia, pleased, now orders **Lauretta** to tell them that she has to get married at once, because her brother, who came back from the Orient, has brought with him a horrible Turkish savage, to whom he wants to marry her off. So it all has to be done this night! **Lauretta** has her opinions of her employer's abilities, so she decides to make some arrangements of her own. When the gentlemen come she tells them what she is supposed

to, but adds that the Count must come dressed as a nun, and **Giammatteo** as a bridesmaid. They are to hide while waiting for their bride. Silvia reveals her plan to **Lauretta**. They shall marry the scoundrels to some drunkards, dressed up as Silvia, and then give them a coating in tar and feathers. As this seems rather impossible **Lauretta** comes out with her own, much simpler scheme: to marry them to each other! And so they do. After the long wedding kiss the bridegrooms realise what has happened. They have no regrets concerning their own behaviour but consider themselves to be very badly treated. Silvia though feels avenged. Exhilarated, she offers the gentlemen a glass of wine to make peace. They toast reluctantly. **Giammatteo** drinks too fast, starts to cough and dies.

PAUSE (20MIN)

Act two. THE DAY OF GIAMMATTEO'S FUNERAL.
Silvia has invited The Count home after the funeral. But she does not want to be alone with him, so she forces **Lauretta** to dress as a man and become the Count's new competitor. **Giammatteo** awakes as an angel. He decides to take his own revenge on the three others.

They are playing cards and having a rather dull time. **Lauretta**, not being an experienced player, violates the rules after having a big portion of beginner's luck. This upsets the others. They decide to do something else. After all, this is the day of the funeral. They start singing songs to each other. **Giammatteo**/the Angel tries to do wicked things to all of them. Silvia scents him and is filled with longing and passion for him. He tries to resist but is overpowered by her languish. But this becomes too much for her -

Giammatteo is after all dead! She forces herself not to think of him. He asks **AMOR** to lend him his bow and arrow and tries to hit Silvia in her heart. The arrow, however, finds the heart of **Lauretta**, who is singing a love song to Silvia, caressing her in front of the Count to make him jealous. Having the Count in her sight when hit, **Lauretta** immediately falls in love with him. The Count is terrified as he is convinced she is a man. The Angel exercises magic to provide Silvia with the music of a long **Love Aria** to have her on his own. He also makes the Count see through **Lauretta's** disguise and surrender to Love. After finishing her **Aria** Silvia becomes aware that her maid is kissing her intended husband to be. Furious she reminds **Lauretta** of her own supremacy. The Angel disapprove of Silvia's interest in the Count and brings forth another tantalizing **Aria** in which the Count can show **Lauretta** his love. At the end of the **Aria** we find **Lauretta** and the Count in the one corner and Silvia and the Angel in the other madly kissing. The Count and Silvia are exalted by the sweet explosion of their tips. This scares **Lauretta** and she wakes them up. They decide to play a game. The angel, filled with joy acts as if he were part of the game, in fact he thinks he is. **Lauretta** makes several mistakes again which upsets Silvia. She however proposes a walk in the garden instead of further quarreling. They walk away from the Angel. Desperately he stops Silvia. She is enchanted by his scent and starts looking for him. He begs **GOD** to give him just a few years more on earth, now that he has got a girl of his own. If not he threatens to speak to the man down below. Suddenly Silvia is able to see **Giammatteo**.

(THE END)

STELLIDAURA

AKT I

Orismondo, Prince of a small Italian kingdom is sleepless wandering about incognito in the middle of the night, due to unrequited love for the noble lady **Stellidaura** who is visiting the castle during the summer. **Lucilla**, **Stellidaura's** maid comes to deliver a letter to **Armidoro**, the Prince's bodyguard and close friend. **Orismondo** secures the letter for himself by trickery and finds out that **Stellidaura** is in love with his friend. The servant **Giampetro** tries to reduce his pain by means of mild irony but fails. The Prince's fury can not be held back. When **Armidoro** shows outside **Stellidaura's** home **Orismondo** lies in an ambush. **Armidoro** is shot - in the arm. **Stellidaura** comes rushing out. **Orismondo** is torn by his jealousy but withdraws before being recognised. Many more entanglements is going to happen before night is dawn, but finally every one can go to sleep. The following day the rivals meet again. **Armidoro** has understood who shot him, but chooses to remain loyal by not disclosing **Orismondo**. They torment

each other by reading out loud love letters addressed to a "secret" lady. The servants are sent to deliver the letters, but they decide to have something to eat and drink, and perhaps a game of cards before they leave. In the turmoil that follows the letters get exchanged which leads to more complications..

AKT II

Stellidaura receives the letters, but by now the confusion about who wrote what is total. **Armidoro** is told by **Lucilla** that his letter was rejected by **Stellidaura**. When he in his despair steals the letter that **Stellidaura** by mistake is sending to **Orismondo**, he comes to read a declaration of love really meant for himself. **Orismondo** now believes that **Stellidaura** actually loves him, but as he is extremely angry about the theft of the letter he sends **Giampetro** to take **Armidoro's** life. **Armidoro** is saved by **Stellidaura**, who becomes aware of who was responsible for the first attempted murder. **Stellidaura**, dressed as a man, sets out to avenge her beloved **Armidoro** (even

though she is rejected by him) by killing the Prince. However, **Armidoro** gets in her way and, without knowing her identity, he recommends death as punishment for the offender. **Stellidaura** is imprisoned and given a bottle of poison from **Giampetro**. **Lucilla** finds out what is going on and reveals this to **Armidoro**. When he realises what has happened he drains the poisoned cup to the dregs and falls next to his beloved **Stellidaura**. **Stellidaura**, though, awakens (**Giampetro** has by mistake given her a sleeping-draught...). She finds her love, as she must believe, dead by her side and she seeks revenge, once and for all! But, the very minute she is to stab the Prince, **Armidoro** once again comes to his rescue! It turns out that **Orismondo** has received information that **Stellidaura** is really his long lost sister! She was sent away to be safe from a rebellion. All the questionmarks are straightened out and the Prince gives his blessing to the alliance between his true bodyguard and his sister, still strong-willed but no longer vindictive.

A MUSICAL TREASURE

Strolling along the shore of Vättern, Sweden's second largest lake, on a warm summer day, breathing in the aroma of the well-tended lawns in the shade of lofty birches, it is easy to understand why the late medieval town of Vadstena is considered by many one of the most pleasant spots in all of Sweden. There is something neat, clean and friendly about this historic community that attracts visitors from all over Sweden and beyond each summer. And there is a grandeur, too, conveyed by its many historic buildings, most notably its 14th-century monastery and the beautiful Vadstena Castle, complete with an encircling moat, dating from the 16th century.

Besides the bathing and boating opportunities afforded by the majestic Vättern, Vadstena, once Sweden's capital and an important monastic center, boasts a number of attractions both within and surrounding its confines. Located about a three-hour train ride southwest of Stockholm, the town lies in the colorful province of Östergötland. The drive along the 80-mile-long Vättern is a scenic joy.

The origins of Vadstena are largely linked to Birgitta Birgersdotter, later to become St. Birgitta, who in a 1340s revelation saw that she was to establish a monastic order there. It took her until 1370 to receive the consent of Pope Urban V, by which time she had received from King Magnus his Bjällboättens palace for her monastery. This building, dating from the mid-1200s, still stands. Although Birgitta never got to see her monastery, she was canonized almost 20 years after death in Rome in 1373. Other historic sites in Vadstena include the Abbey, consecrated in 1430; Sweden's oldest in-use city hall; the Vadstena Museum, with a model of the town as it looked in the 1560s, and the Vadstena Old Theater dating from 1825, Sweden's oldest privately built provincial theater.

As if all this were not enough to cement Vadstena's claim to enduring touristic appeal, what has come to represent the modern spirit of Vadstena arose out of another revelation of sorts experienced in 1964 by a voice teacher named Ingrid Maria Rappe. Modern legends has it that on seeing the walls of the wedding hall of Vadstena Castle being touched with gold by rays of the setting sun, and the shimmering colors of the lake and nearby convent, she conceived the idea of gathering together the best young singers and musicians from all over the world for advanced training and performances.

Thus was born the International Vadstena Academy, whose statutes state:

The Foundation is based in Vadstena. Its purpose is to provide instruction in staging and instrumental playing both in Vadstena and elsewhere and also to provide practical experience in these subjects and in the art of stage presentation. To this end the Foundation shall present operas and other dramatic works and arrange concerts in Vadstena and elsewhere if the occasion arises. Particular importance should be attached by the Foundation to repertory research and the recovery, production and documentation of early dramatic works. The Foundation shall also encourage the composition of innovative works.

PERFORMING LITTLE KNOWN WORKS

However high-minded, this basic premise seemed rather improbable: gathering young unknown vocalists, musicians and other artists to a remote little town far from the world's opera stages and have them perform, without remuneration, old works or new works that hardly anybody has ever heard of. But in the course of a third of a century this apparent recipe for disaster has become a significant institution in the nation's musical life. And by filling a unique niche it has come to command the admiration and respect of musicologists and music lovers the world over.

Over the years, the Vadstena Academy has performed 16 newly composed and 40 old operas of varying degrees of obscurity. Most of these have been broadcast and nine of them have been televised. In the early years, research by Åke Sällström in the Vatican library led to the rediscovery of the world's oldest comic opera, *Chi soffre, spera*, from 1639 and to the presentation of many other important works, including *La comica del cielo* from 1668, in which mezzo-soprano Ann Sofie von Otter made her first appearance in 1979.

At his death in 1980, Sällström was replaced by the internationally reputed "opera archaeologist" Anders Wiklund, who has exhumed at least 27 Swedish and other European works for the Academy. He was also named Artistic Director in 1992, following the pioneering efforts of his predecessors Arnold Östman (who also conducted), Torbjörn Lillieqvist and Per-Erik Öhrn (both of whom also sang). This year Öhrn was appointed Artistic Director of the Drottningholm Court Theater outside Stockholm.

Also prominent among the long line of successful Vadstena productions was the world's first opera on the Don Juan theme, *L'empio punito*, which was commissioned from Alessandro Melani in 1669 by Sweden's Queen Christina. The composer's brothers, by the way, took part in the first opera performances in Sweden (presumably some motet operas by Italian Vincenzo Albricci), which due to the plague raging in Stockholm at the time took place at Vadstena Castle in 1654. The development of the comic opera has been represented by such works as Carl Ditters von Dittersdorf's *Die Opera Buffa* from 1798 and Domenico Cimarosa's *Il marito disperato* from 1785, both drawing considerable popular and critical acclaim.

Besides Ms von Otter, the roster of Vadstena Academy alumni that have gone on to secure international notoriety include singers Britt-Marie Aruhn, Mari-Anne Häggander, Loa Falkman, Lars Magnusson, Tomas Sönnegårdh, Hillevi Martinpelto and Helena Döse as well as stage directors Göran Järvefelt, Torbjörn Lillieqvist, Nils Spangenberg and Per-Erik Öhrn.

The Vadstena Academy is subsidized by Sweden's Ministry of Cultural Affairs, the Municipality of Vadstena, the Östergötland County Council, the Östgöta Länska Bank and Saab Scania AB. But funds seem forever to be in short supply. Singers and musicians are not salaried. Nor are the local young people whose assistance is so desperately needed during the summer months. Yet the enthusiasm persists. There are about 10 applicants for every role.

It stands to reason that an organization of this type requires the indelible help of an overall driving force. Fortunately such person was to be found in Astrid Lande, in charge of production planning since 1972. As she has pointed out, she creates no art, just the conditions that make art possible. She says:

Basically, the Vadstena Academy is an impossibility, but it has nevertheless proved that it is possible to combine ancient and modern, amateur and professional, studies and guest performances, stage productions, radio broadcasts and television productions as well as publication and documentation all under the same roof. Nobody makes their fortune by taking part in the activities of the Academy, except in terms of experience, enthusiasm and enjoyment.

BY RICHARD J. LITTELL
SCANDINAVIAN REVIEW 97